

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044 250 30 00
www.hkr.se

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskolläraryxamen
HT 2020
Fakulteten för lärarutbildning**

Sju förskollärares uppfattning om kulturellt arbete i förskolan

Att arbeta med läroplansmålet ”att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer” som utgångspunkt.

Linnea Olsson och Madelene Tano

Författare

Linnea Olsson & Madelene Tano

Titel

Sju förskollärares uppfattning om kulturellt arbete i förskolan.

Att arbeta med läroplansmålet "att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer" som utgångspunkt.

Engelsk titel

Seven preschool teachers perception of culture handling in preschool.

To work with the curriculum goal "to develop your cultural identity and also knowledge and interest in different cultures" as a point of view.

Handledare

Hilma Holm

Bedömande lärare

Ingemar Ottosson

Abstrakt

I Sverige är 7% av alla barn utlandsfödda, alternativt har föräldrar som är födda utomlands. Med bakgrund av detta har denna studie genomförts, som handlar om hur förskollärare anser sig arbeta utifrån läroplansmålet "förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer [...]" (Skolverket 2018, s. 15). Syftet med studien är att ta reda på hur förskollärare arbetar kulturellt i förskolan med utgångspunkt i det nämnda läroplansmålet. Vi vill också ta reda på hur förskollärare tolkar begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet samt hur de arbetar med att stärka barns kulturella identitet. Vi har använt oss av en kvalitativ ansats i form av intervjuer, gjorda med sju förskollärare i fyra olika kommuner i Skåne. Resultatet visar på en variation som vidare har ställts mot tidigare studier. Störst fokus på tidigare studier är Lunneblad, som 2006 genomförde en stor studie inom ämnet men även andra varierande studier ligger till grund. I analysen av det insamlade materialet är det interkulturella förhållningssättet utgångspunkten. Det innebär att det finns en medvetenhet om kulturella skillnader, både utifrån den egna kulturella bakgrunden men också andra personers bakgrund. Vår studie visar bland annat att det saknas kunskaper om kultur bland förskollärare. Förskollärarna berättar att de arbetar med kultur och att stärka barns kulturella identitet på flera olika sätt. Det som är gemensamt för alla avdelningarna är att de arbetar med högtider och traditioner, framför allt de svenska.

Ämnesord

Förskola, Interkulturellt förhållningssätt, Kultur, Kulturell identitet, Mångkultur, Traditioner.

Förord

Ett stort tack till alla förskollärare som tog sig tid att ställa upp på en intervju för vår studie, trots rådande Covid-19 pandemi. Tack för alla diskussioner och kloka tankar ni delgav oss. Med detta arbete har vi lärt oss så mycket om kulturellt arbete och synen på det, mycket nya kunskaper och tankar som vi tar med oss in i framtiden i vårt nya yrke, som förskollärare. Det är stort och diffust “att utveckla barns kulturella identitet” men vi är tacksamma för att ni ville ställa upp och delge oss era erfarna tankar och erfarenheter!

Att vi fått höra från er intervjuade förskollärare att vårt ämne varit givande och väckt nya tankar hos er gläder oss. Det känns såklart roligt att vår studie har bidragit till något positivt, väckt nya tankar och skapat nya infallsvinklar för fler än bara oss själva.

Även ett stort tack till våra nära och kära som stöttat oss och stått ut med vårt ständiga pluggande under denna intensiva period när vårt examensarbete växt fram.

Stort tack till oss själva och varandra också som kämpat dagar, kvällar och helger, varit flexibla under arbetets gång och stöttat varandra i allt vi gjort för att orka lite till, hela vägen in i mål!

Vi hoppas att vårt examensarbete är givande att läsa.

Linnea Olsson och Madelene Tano.

Kristianstad, November 2020.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	7
1.2 Syfte och forskningsfrågor	8
2 Begreppsdefinitioner	8
2.1 Kultur	8
2.2 Mångkultur	8
2.3 Kulturell identitet	9
2.4 Assimilation och mångkulturalism.....	9
3 Litteraturgenomgång	9
3.1 Svårigheter i att ta till vara på barns olika kulturer	9
3.2 Att definiera sig olika	10
3.3 Mångkultur och kulturkrockar	11
3.4 Olika sätt att arbeta kulturellt i förskolan.....	11
3.4.1 Högtider och traditioner	11
3.4.2 Sånger, ramsor och språk	12
3.4.3 Förenas kring det gemensamma	13
4. Teoretiskt perspektiv	14
4.1 Interkulturellt förhållningssätt.....	14
5 Metod	16
5.1 Insamlingsmetod	17
5.1.1 Semistrukturerade intervjuer	17
5.2 Urval.....	18
5.3 Pilotstudie.....	18
5.4 Genomförande	19
5.5 Insamling och förvaring av empiri	20
5.6 Bearbetning och analys av empiri	20
5.7 Etiska ställningstagande	22

5.7.1 Informationskravet	22
5.7.2 Samtyckeskravet.....	22
5.7.3 Konfidentialitetskravet	22
5.7.4 Nyttjandekravet	22
5.8 Metoddiskussion.....	23
6 Redovisning av resultat	23
6.1 Att resonera kring läroplansmålet som rör kulturellt arbete.....	24
6.2 Att definiera begrepp.....	25
6.2.1 Kultur	26
6.2.2 Mångkultur	26
6.2.3 Kulturell identitet	27
6.3 Stärka barns kulturella identitet.....	27
6.4 Arbeta kulturellt	28
6.5 Har förskollärarna tillräckliga kunskaper om kultur och mångkultur?	30
6.6 Svårigheter i det kulturella arbetet	31
6.7 Olika kulturer förskolorna arbetar med	32
7 Analys utifrån det interkulturella förhållningssättet.....	33
8 Diskussion	36
8.1 Begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet	36
8.1.1 Kultur	36
8.1.2 Mångkultur	36
8.1.3 Kulturell identitet	38
8.2 Stärka barns kulturella identitet.....	38
8.3 Att arbeta med kultur och mångkultur	40
8.4 Svårigheter och bristen på kunskap hos förskollärare.....	42
8.5 Sammanfattning	44
9 Avslutande reflektion	44

Referenser.....	46
Bilagor.....	50
Bilaga 2	51
Bilaga 3	52

1 Inledning

7% av alla barn i åldern 3-5 år i Sverige är utlandsfödda, alternativt har två föräldrar som är födda utomlands men är själva födda i Sverige (Statistiska Centralbyrån, 2020). Under 2019 sökte 6415 barn asyl i Sverige (UNICEF, 2020). I början av 2020 var antalet utlandsfödda i Sverige över två miljoner personer, vilket är 19,6% av den svenska befolkningen, enligt siffror från Statistiska Centralbyrån (2020). Mot bakgrund av detta menar forskare som Lahdenperä (2010) att det svenska samhället gått från att vara ett relativt homogent samhälle till att vara ett samhälle präglat av mångkulturalitet. Utifrån dessa siffror antyder vi att en stor andel av barnen i de svenska förskolorna har en annan kulturell bakgrund än den svenska.

Det kulturella arbetet i förskolan intresserar oss med anledning av att det är en central del både i förskolans verksamhet men också samhället i stort. Med den tidigare nämnda statistiken blir det tydligt att dagens förskolor tar emot ett stort antal barn med många olika kulturella bakgrunder. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som ska hjälpa barnen att förstå värdet av att leva i ett samhälle präglat av mångfald (Skolverket, 2018). I detta examensarbete är utgångspunkten hur förskollärare ser på arbetet med läroplansmålet “förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglat av mångfald [...]” (Skolverket, 2018 s. 15).

Tidigare studier inom ämnet visar att förskollärare har svårt att ringa in vad ett mångkulturellt arbete bör innehålla (Lunneblad, 2006). Med den kunskapen upplever vi att det är ett viktigt område att studera och bli mer insatta i inför vår kommande yrkesroll som förskollärare. Det som oftast fokuseras på inom det kulturella arbetet i förskolor är enligt Lunneblad (2006) bland annat traditioner, språk och lekar. I material från Skolinspektionen (2017) som vi tagit del av synliggörs det att pedagoger i förskolans verksamheter har svårt för arbetet med olika kulturer. Speciellt när det kommer till språk, med anledning av att förskollärarna själva inte behärskar alla förekommande modersmålen som finns i barngruppen. Vi har i vår studie valt att lägga fokus på de etniska aspekterna, som kan vara människors kulturella bakgrund. Det valet gjorde vi för att kunna snäva in vårt undersökningsområde, även om det finns många andra aspekter att också ta hänsyn till utifrån tidigare forskning. Vi har en föreställning om att det kan upplevas svårt att arbeta med andra kulturer än den en själv växt upp med och har erfarenhet av, vilket tidigare studier visar.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med studien är att ta reda på hur förskollärare anser sig arbeta kulturellt i förskolan. För att ta reda på det utgår vi från läroplansmålet “förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer [...]” (Skolverket, 2018 s. 15). Vi vill också undersöka hur förskollärare resonerar kring olika begrepp som rör det kulturella arbetet. Våra forskningsfrågor lyder:

- Hur definierar förskollärare begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet?
- På vilket sätt anser förskollärare att de arbetar med att stärka barns kulturella identitet i förskolan?
- Hur anser förskollärare att de arbetar med kultur och mångkultur i sina verksamheter?

2 Begreppsdefinitioner

Här kommer vi kort redogöra för vad begreppen vi använder oss av betyder. Dessa begrepp är kultur, mångkultur, kulturell identitet, assimilation och mångkulturalism.

2.1 Kultur

Begreppet kultur kan ha många betydelser. Det kan handla om till exempel konst, litteratur och musik. Kultur kan också definieras som odling, en skapelse eller bildning (Wångersjö, 2017; Nationalencyklopedin, 2020c). Det kan även vara värderingar, tankemönster, vanor och beteenden hos personer eller olika folkgrupper. Alla är en del av sin egen kultur och uppfostran sker i ett sammanhang där vi tar med oss de värderingar, normer och regler vi fått lära oss (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001). Vår tanke om begreppet *kultur* är att det innefattar olika folkgrupper och hur personer inom dessa betar sig, exempelvis svensk eller skånsk kultur. I Nationalencyklopedin (2020c) kan vi även läsa att begreppet kultur beskrivs som “en viss populations tankar, handlingar och omgivande förhållanden”.

2.2 Mångkultur

En mångkulturell skola är en skola med elever som representerar skilda kulturer, etniciteter eller nationaliteter (Lorentz & Bergstedt, 2016). Mångkulturella samhällen idag innefattar kulturella, etniska och religiösa skillnader (Lunneblad, 2018). Lunneblad (2006) beskriver det mångkulturella som en sammankoppling av invandratäta områden, men också olika sätt att se

på mångkultur såsom geografiska skillnader, kön, klass och generationer. Vidare antyder Lunneblad (2006) att fokus oftast hamnar på de etniska skillnaderna och likheterna. Mångkulturell definieras som “innefattar många olika kulturer” i Nationalencyklopedin (2020f).

2.3 Kulturell identitet

Kulturell identitet kan innebära flera saker. Det kan innefatta personens egen identifikation i relation till den kultur personen tillhör (Nationalencyklopedin, 2020d). Det talade språket är ett sätt att identifiera sig. Ladberg (2003) hävdar att en människa som saknar språk kan sakna en del av sin identitet. Olika seder inom kulturer kan också vara ett sätt att definiera sig genom. Ladberg (2003) delger ett exempel där en flicka målade med henna på sina händer, som var en fin sed inom hennes kultur. Wångersjö (2017) antyder att den kulturella identiteten är föränderlig beroende på vad en person möter i livet. Som exempelvis när man flyttar, att då ta efter normer dit en kommer.

2.4 Assimilation och mångkulturalism

Assimilation betyder göra sig lik eller efterbilda, det innebär att en minoritetsgrupp (exempelvis invandrare i det svenska samhället) ger upp sin egen kultur så att de ursprungliga kulturella skillnaderna försvinner (Nationalencyklopedin, 2020a). Mångkulturalism innebär istället en blandning av flera olika parallella kulturer. “I en politisk mångkulturalismtanke ryms en integrationssträvan som går ut på att flera kulturer ska integreras, men där var och en av dessa ska kunna behålla sina kulturella särdrag” (Nationalencyklopedin, 2020e).

3 Litteraturgenomgång

I denna studie har vi använt oss av avhandlingar, artiklar och böcker. Då det finns mycket tidigare forskning gjord gällande kultur och mångkultur har det bidragit till att vi även använt oss av varierande forskares studier. Det vi till största del behandlat är forskningar gjord av Lunneblad. För att hitta den litteratur vi bearbetat har vi använt oss av bland annat Summon och tidigare uppsatser för att hitta det vi sökt som kan styrka och stödja vår studie.

3.1 Svårigheter i att ta till vara på barns olika kulturer

Tidigare studier inom ämnet visar att förskollärare har svårt att ringa in vad ett mångkulturellt arbetssätt bör innehålla och vad det faktiskt innebär (Lunneblad, 2006). Lunneblad (2006)

tolkar det i sin undersökning som att pedagogerna är osäkra och trevande när de planerar sin undervisning utifrån ett kulturellt arbetssätt. I en studie av Lauritsen (2013), genomförd i Norge, går det att läsa att det skett stora kulturella förändringar i samhället, och precis som i Sverige, påverkar det förskolan. Studien visar att de yrkesverksamma i förskolorna i Norge generellt saknar kunskap om kultur och språk, det gäller även nyexaminerade.

I en studie från Finland, gjord av Holm och Londen (2010), beskrivs en snabb ökad invandring i skolan. Detta uppfattas som en problematik på grund av att majoriteten av lärarna ursprungligen är finländare och därmed saknar kunskaper och utbildning för att kunna undervisa elever med andra kulturella bakgrunder. I studien av Holm och Londen (2010) går det också att läsa att undervisningen i den finska skolan bidrar till att stödja elevernas kulturella identitet. Skolan ansvarar för varje elevs utveckling av modersmål samt att föra traditioner vidare från en generation till en annan. Här framställs dock en problematik utav Holm och Londen (2010), som frågar sig om det verkligen är möjligt att beakta alla kulturer eller om det enbart tas hänsyn till vissa utvalda kulturer. Som det går att läsa i studien av Lauritsen (2013) upplever pedagogerna att de saknar kunskaper för att kunna stötta alla barn i deras kulturella identitet.

3.2 Att definiera sig olika

I en av Lunneblads (2006) studier diskuteras *de andra*, det vill säga de med uppenbar invandrarbakgrund. Trots att vårdnadshavarna har sina ursprung i varierade länder pratade pedagogerna om "invandrarföräldrarna" som en säregen grupp av människor. I själva verket visade det sig finnas en mängd andra nationaliteter i barngruppen än de som traditionellt sågs som invandrare från pedagogernas håll. Barnen som kom från länder som ansågs som typiska utländska räknades som invandrare hos pedagogerna, medan barn från till exempel Danmark eller Tyskland inte tillhörde gruppen invandrare. Intressant i denna studie är också att det framkom att barnen som har en svenskfödd och en utländsk vårdnadshavare inte kategoriseras som typiska "invandrarbarn" per automatik (Lunneblad, 2006). Elmeroth (2008) beskriver begreppet *andrafiering*, som i folkmun vanligtvis definieras som *vi och dom*. *Dom* brukar syftas till andra etniska grupper än den en själv ingår i. *Vi* är den grupp en person anser sig tillhöra och är då den grupp som favoriseras och därmed blir den med positiv benämning. Här skapas fördomar mot de andra grupperna, de som personer inte anser sig tillhöra (Elmeroth, 2008). Hur dessa grupper kategoriseras kan skilja sig åt, det kan handla om hudfärg, kön, hemort eller religiös bakgrund men det kan även handla om människors ursprungliga tillhörighet (Elmeroth,

2008). En intressant infallsvinkel på tillhörighet är vilken kultur barn identifierar sig med. En tidigare studie framhäver att barn kan känna tillhörighet med mottagarlandet, där barnet numera lever (Harf, Skandrani, Sibeoni, Pontvert, Revah Levy & Moro, 2015). Barn beskrivs känna känslor för landet de bor i och dess kultur. Dock behöver det nödvändigtvis inte vara landet som barnet kommer ifrån, vilket lätt tas för givet.

3.3 Mångkultur och kulturkrokar

Ellneby (2008) skriver i sin studie om olikheter mellan kulturer, bland annat om uppfattningen på olika väder. I Sverige är ett typiskt resonemang ”det finns inga dåliga väder, bara dåliga kläder” och därmed klär man sig därefter. Regnar det tar man på sig regnkläder och är det sommar och sol klär man sig efter det. Medan i andra kulturer stannar man inne om det regnar eller snöar, såvida det inte är nödvändigt att gå ut (Ellneby, 2008).

I en studie gjord av Lunneblad (2013) går det att läsa om nyanlända i Sverige. Där står det bland annat om deras första tid i ett nytt land, som oftast kännetecknas av ekonomisk- och social utsatthet. Mottagandet av nyanlända barn och deras familjer är komplext och ses som en föränderlig problematik, ett så kallat ideologiskt dilemma (Lunneblad, 2013). Med det menas frågor som majoriteten av människorna i samhället känner igen och har åsikter om men som inte har ett självklart svar. I förskolan kan detta förknippas med diskussioner där vårdnadshavare förväntas delta i firande av högtider och traditioner som firas i verksamheten. Till exempel Lucia och sommaravslutningar men också om att vara delaktiga i vardagsituationer som innefattar exempelvis mat, barnens vistelsetider och klädsel (Lunneblad, 2013). Problematiken som kan upplevas med nyanlända familjer är svårigheterna för vårdnadshavarna att anpassa sig efter den svenska kulturen och förskolans rutiner men också kommunikationen som lätt brister när det inte finns ett gemensamt språk.

3.4 Olika sätt att arbeta kulturellt i förskolan

Att arbeta kulturellt i förskolan kan göras på många olika sätt. Vi kommer redogöra för det som är mest omtalat i den litteratur vi studerat inför vår studie. Det mest frekventa är högtider och traditioner, sånger, ramsor och språk samt att förenas kring det som är gemensamt.

3.4.1 Högtider och traditioner

De studier vi granskat stärker våra tankar om att kulturell identitet oftast är något som sker i relation till högtider från andra kulturer (Lunneblad, 2013). I Lunneblads (2006) ena studie är

det tydligt att det mångkulturella arbetet kommer in i verksamheten genom att uppmärksamma vilka högtider barnen firar hemma och även andra traditioner som är kopplade till deras olika kulturer. I studien av Lunneblad (2006) beskrivs det att pedagogerna tar hjälp av vårdnadshavarna då de vill få information från vårdnadshavarna om vilka högtider familjerna firar hemma, för att kunna uppmärksamma dessa tillsammans med barnen på förskolan. Pedagogerna i studien har en önskan om att bjuda in vårdnadshavarna för att de ska kunna berätta om högtiderna de firar hemma, vilket bidrar till samverkan mellan hem och förskola, som är en del av läroplanens intention (Lunneblad, 2006). Lunneblad (2006) hävdar att när pedagoger arbetar med olika traditioner i förskolan är det en del av arbetet med att skapa kultur och utveckla barns kulturella identitet. Barn behöver få hjälp med att stärka sin kulturella identitet då en tidigare studie visar att främjande av kulturell och etnisk identitet kan gynna självkänslan hos barnet (Harf, Skandrani, Sibeoni, Pontvert, Revah Levy & Moro, 2015).

I Bahnes (2018) studie beskriver pedagogerna att de behöver upprätthålla sina interkulturella kompetenser. Detta genom att läsa på om kulturer och hålla sig uppdaterade inom politik och världsnyheter. En sak som flera av pedagogerna i studien ansåg vara viktig var att lära känna vårdnadshavarna och uppfatta deras krav och behov på förskoleverksamheten. Pedagogerna önskade att kunna ha öppna diskussioner med familjer om kultur och traditioner för att bättre kunna stödja barnet i deras kulturella identitet. Precis som i Lunneblads (2006) studie ville pedagogerna i Bahnes (2018) studie involvera vårdnadshavarna i verksamheten genom att låta dem komma till förskolan och berätta om sina kulturer för barngrupperna.

3.4.2 Sånger, ramsor och språk

Lunneblad (2006) beskriver i en av sina studier hur pedagogerna anser sig ta till vara på de olika kulturerna som finns i barngruppen, exempelvis genom sånger och ramsor från de olika länderna. En förskoleavdelning från studien anser sig arbeta mångkulturellt genom sånger och ramsor som förekommer i verksamheten. På en annan avdelning påtalas barnens olikheter genom sånger, ramsor men även traditioner och lekar från de olika länderna (Lunneblad, 2006).

En finsk studie (Bahne, 2018) visar på ett resultat där pedagoger aktivt arbetar med barns olika språk, de lägger tid och energi på det då de anser att det gynnar barnens kulturella identitet (Bahne, 2018). Resultatet visar att det läggs mycket tid och ansträngning på just språket, till exempel lär sig barnen att hälsa på varandra på varandras språk och de lär sig även att peka ut olika länder på en världskarta (Bahne, 2018). I en annan studie belyses en viss problematik, att förskollärarna ska stötta barnen i deras hemspråk, utifrån läroplanens

intentioner (Sjöberg Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019). Problematiken är att de själva inte behärskar språken. Förskollärarna nämner dock att de lär sig vissa ord på barnens olika språk genom att barnen berättar för pedagogerna vad de olika orden heter och då stimuleras barnens hemspråk, i alla fall till viss del men det går inte att likställa med modersmålsundervisning. Studien diskuterar dilemmat i att kunna belysa alla språk som kan förekomma i en barngrupp, då det kan vara många till antalet (Sjöberg Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019).

3.4.3 Förenas kring det gemensamma

I Lunneblads (2013) studie står det bland annat att pedagoger strävar efter att finna det som förenar barn med varandra, som till exempel det svenska språket, förskolans rutiner och traditioner. Däremot undviker pedagogerna att prata om barnens erfarenheter och kulturella skillnader såvida det inte kan ses som tillgångar, till exempel när det kommer till högtider och traditioner (Lunneblad, 2013). I en studie av Bahne (2018) ligger fokus på det som är gemensamt och förenar barngruppen. Pedagogerna anser sig stödja barnens kulturella identitet genom att låta barnen öppet diskutera olikheter i sina kulturer. De fokuserar på att prata om sådant som förenar kulturer och för människor samman snarare än skiljer dem åt. Pedagogerna förmedlar till barnen att de kan vara vänner trots att de tycker och tänker olika om saker och ting. När pedagogerna låter barnen göra sina egna val och tro på vad de själva vill menar pedagogerna att de uppmuntrar barnens kulturella identiteter. De betonar också vikten av att diskutera religion och trosuppfattningar när barnen själva tar upp ämnet.

Ellneby (2008) menar att det är viktigt att lära barn att mångfald kan vara något positivt. Någon pratar svenska, någon arabiska och en tredje engelska, en har blont hår medan en annan har svart eller brunt hår, alla är olika. Ellneby (2008) påtalar också att det inte är fel att jämföra likheter och skillnader mellan olika personer. Barn är nyfikna och blir lätt reserverade när det är något de inte känner till, vilket kan skapa fördomar.

Avslutningsvis summerar Lunneblad (2006) att det går att arbeta med mångkultur på flera olika sätt. Utöver ovannämnda mer konkreta metoder som hen nämner, exempelvis högtider, traditioner, sånger, ramsor och språk så kan det mångkulturella arbetet ses som mer övergripande. Lunneblad (2006) beskriver i sin studie att arbeta med mångkultur innebär att arbeta med den sociala utvecklingen. Barnen i studien ska lära sig att se andra människor som en tillgång och det kan kopplas till värdegrundsfrågor mer än att barnen ska lära sig om andra kulturer. I studien framkommer det också att de deltagande förskollärarna vill att diskussionerna

ska komma naturligt, att de pratar om värderingar exempelvis om varför vissa inte äter griskött eller att man har olika religioner.

4. Teoretiskt perspektiv

Det interkulturella förhållningssättet är det perspektiv som vi valt att utgå från i vår studie. Detta eftersom det interkulturella förhållningssättet hjälper oss att förstå hur förskollärare arbetar med kultur i förskolan. Det interkulturella förhållningssättet beskriver hur interaktionen sker i ett mångkulturellt samhälle. Vi vill ta reda på förskollärares *uppfattning* om kulturellt arbete och då känns detta som ett relevant förhållningssätt.

4.1 Interkulturellt förhållningssätt

Interkulturell innebär en interaktionsprocess med en ömsesidig kontakt mellan personer med olika kulturella bakgrunder. De olika kulturella bakgrunderna i interkulturella sammanhang är oftast etniska (Lahdenperä, 1999). Etnicitet brukar förknippas med kategorier som svensk och invandrare. Etnicitet syftar till människor som delar värderingar, normer och/eller kulturella uttryckssätt. Utgångspunkten bör vara att det finns en ursprunglig eller gemensam historia, språk, religion, kultur eller geografiskt ursprung som människorna har gemensamt (Lunneblad, 2006). Wångersjö (2017) beskriver etnicitet som en känsla av att tillhöra en etnisk grupp. Vad som sen är det gemensamma för gruppen kan skilja sig åt, det kan vara att personerna pratar samma språk eller kommer från samma land.

Interkulturalitet kan delas upp i begreppen *inter* och *kultur*. *Inter* innebär en växelverkan eller mellanmänsklig interaktion och *kultur* i form av att något är kulturellt (Lahdenperä, 2008). Lorentz och Bergstedt (2016) menar att interkulturell är en handling, en rörelse mellan individer. Benckert, Håland och Wallin (2008 s. 68) beskriver det som “en samverkan mellan olika kulturer för att skapa möjligheter till förståelse och ömsesidig respekt”. Till skillnad från mångkulturell, som beskriver en situation, en position och ett tillstånd (Benckert, Håland & Wallin, 2008). Exempel på det kan vara att förskolor är mångkulturella när barnen har sina ursprung i olika kulturer. Lunneblad (2018) beskriver det som att interkulturell är när något *sker*, medan mångkulturellt är hur något *är*. I en mångkulturell miljö är det inte nödvändigtvis så att dessa olika kulturer möts eller interagerar. När olika mångkulturella personer eller grupper finns i varandras fysiska närhet, till exempel bor i samma stadsdel eller arbetar på samma arbete men aldrig kommunicerar, då är platsen mångkulturell men inte interkulturell (Lahdenperä, 2008). Ett interkulturellt förhållningssätt kommer inte reflexmässigt av

erfarenhet, menar Wångersjö (2017) utan det kräver reflektion och självinsikt. En interkulturell utbildning innebär att en handling sker, en interaktion, lärande och förändring. Medan mångkulturell mer beskriver ett tillstånd av olika värderingar som kan finnas. Det är *inter* i interkulturalitet, till skillnad från *mång* i mångkulturalitet som står för förändringen som sker i utbildningen (Lorentz & Bergstedt, 2016). I vår studie undersöker vi om förskolorna, där vi intervjuat förskollärare, arbetar interkulturellt eller endast är mångkulturella. Lorentz och Bergstedt (2016) beskriver att både *mångkulturell* och *interkulturell* är grundläggande inom den interkulturella pedagogiska forskningen.

Ett interkulturellt förhållningssätt betyder att en person är medveten om att den egna kulturella bakgrunden och att erfarenheten från ett visst land innebär kulturella filter som kan hålla nere kontakten med människor som har en annan kultur- och erfarenhetsbakgrund. För att göra sig medveten om sina egna kulturbundna antaganden är ett sätt att jämföra dessa mot andra perspektiv (Lahdenperä, 2008). Benckert, Håland och Wallin (2008) skriver också om det interkulturella förhållningssättet. De beskriver det som att det innebär att förskolor ser alla språk och kulturella aspekter som viktiga. Interkulturell innebär också att ”skapa miljöer och möten, där olika typer av dialoger tillåts och där olika meningar och åsikter är accepterade” (Benckert, Håland och Wallin, 2008 s. 67).

Elmeroth (2008) förklarar att de förskolor som har flerspråkig personal har bäst förutsättningar för ett interkulturellt förhållningssätt och beskriver vidare att barn som tidigt får tillgång till sitt modersmål och även ges möjlighet att träffa en lärare från den egna språkgruppen ges bäst förutsättningar. Wångersjö (2017) beskriver förhållningssättet som att nyanlända barn och deras hemkulturer bör vara precis lika naturliga som övriga delar i förskolans verksamhet. Inom det interkulturella perspektivet kan även förklaringar av problem i form av kulturskillnader och kulturkrockar i exempelvis skolan, mellan elever och lärares kulturer diskuteras (Lahdenperä, 1999). Att förskolor och skolor arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt är av stor vikt i dagens samhälle. För att göra detta förklarar Elmeroth (2008) att det är viktigt att alla barns erfarenheter och kompetenser ses som värdefulla. Då invandringen i Sverige är hög och består av många olika nationaliteter är detta av vikt. Genom att arbeta utifrån ett sådant förhållningssätt jämnas skillnaderna ut och klyftan mellan *vi* och *dom* minskar. Lunneblad (2018) förklarar att inom kultur brukar “svenskar och invandrare” förekomma som två olika kategorier. När grupperna ställs emot varandra kan det skapas en kontrast med att definiera den egna gruppen som *vi* och då blir den andra gruppen automatiskt *dom*.

Nationalencyklopedin (2020b) definierar *interkulturellt lärande* som “dynamisk lärandeprocess där individen skaffar sig kunskaper och redskap som gör det möjligt att leva med och hantera kulturella skillnader inom ramen för ett demokratiskt och mångkulturellt samhälle”. Ur ett förskoleperspektiv kan det interkulturella förhållningssättet verkställas genom att pedagoger har en förståelse för att saker kan vara annorlunda i olika kulturer och genom att försöka sätta sig in i andras perspektiv (Lunneblad, 2013). I förskolan är det också viktigt att personalen tar till vara på familjers erfarenheter och tar sig tiden att lyssna på och lära av dessa familjer. Det gäller alltså att arbeta med hela familjen och respektera deras kulturella bakgrund (Farrell & Pramling Samuelsson, 2018). Wångersjö (2017) lyfter att ett interkulturellt förhållningssätt i förskolan betyder att alla barn och dess familjer lyfts, oavsett bakgrund eller tidigare erfarenheter av förskola och att olikheterna hos människor ska ses som en resurs istället för ett dilemma.

Kultur kan delas upp i tre olika kategorier: kultur *av* barn, kultur *för* barn och kultur *med* barn (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001). Kultur *av* barn handlar om barns egen kultur som de upplever tillsammans med vuxna, till exempel genom att leka lekar, sjunga sånger eller samla på saker. Kultur *för* barn som innebär ”vuxnas kulturförmedling till barn” (Fagerli, Lillemyr & Søbstad, 2001 s. 63). Där ingår till exempel barnböcker som de vuxna läser för barnen. När vuxna och barn gör saker tillsammans definieras det som kultur *med* barn. Det kan exempelvis vara att spela spel eller att skapa något tillsammans. För att kunna ge barn stöd i deras kulturtillhörighet beskriver Benckert, Håland och Wallin (2008) att pedagoger bland annat behöver förstå att även barn kommer med erfarenheter och kunskaper från sin uppväxt. Pedagogerna behöver acceptera att samspel handlar om givande och tagande, inte en attityd om att ”så här gör vi här”, de behöver också hjälpa och stödja barnen att få en positiv självbild. Sammanfattningsvis kan det interkulturella förhållningssättet beskrivas som:

Människor med olika kulturer och språk pratar, samarbetar och kommer överens. De vet att deras reaktioner och handlingar i viss mån styrs av den egna bakgrunden och det egna synsättet och accepterar och förstår att andras också gör det. De lär av varandra och anpassar sig till varandra (Wångersjö, 2017 s. 53).

5 Metod

I detta avsnitt kommer vi fokusera på valen vi gjort i vår studie. Däribland insamlingsmetod, urval och hur vi valt att genomföra vår studie men också hur vi har samlat in, förvarat och bearbetat det insamlade materialet. Vi kommer också redogöra för de etiska ställningstaganden

vi gjort. Avslutningsvis består avsnittet av en diskussionsdel där vi tar upp och reflekterar över några av de val vi gjort i studien och tankar som dykt upp på vägen.

5.1 Insamlingsmetod

Syftet med studien är att ta reda på hur förskollärare anser sig arbeta kulturellt i förskolan. För att ta reda på det har vi utgått från läroplansmålet “förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer [...]” (Skolverket, 2018 s. 15). Vi har även undersökt hur förskollärare resonerar kring olika begrepp som rör det kulturella arbetet i förskolan. Studien bygger därför på en kvalitativ metod. Med kvalitativ metod menar vi intervjuer, som Fejes och Thornberg (2019) upplever ger forskaren en tydlig bild av hur intervjupersonerna ser på det studerade fenomenet. Vid intervjuer får man ut mer djupgående information eftersom den som intervjuar kan ställa följdfrågor och informanten kan berätta mer detaljerat, jämfört med till exempel en enkät, där svaren är begränsade (Back & Berterö, 2019). En annan fördel med intervjuer är att informationen kommer direkt från en förstahandskälla, den intervjuade personen (Denscombe, 2016). Nackdelen med intervjuer kan vara att det inte går att garantera att svaren är sanningsenliga, utan att den som blir intervjuad svarar det den tror är “rätt”.

5.1.1 Semistrukturerade intervjuer

Intervjuerna vi genomfört är semistrukturerade intervjuer. Det innebär att intervjuaren har förberett frågor som är utgångspunkten i samtalet. Samtidigt som det finns möjlighet att ställa följdfrågor om det behövs men också att det är möjligt att ändra ordningen på frågorna i det förberedda materialet (Denscombe, 2016). Back och Berterö (2019) skriver att semistrukturerade intervjuer kan ta lång tid, att det gäller att räkna med minst en timme. Det var något vi till viss del försökte begränsa, dels för att deltagarna skulle ha möjlighet att ställa upp utan att det tog för mycket av deras tid och därmed kunde kännas övermäktigt. Det gjordes också för att vi skulle ha möjlighet att transkribera allt material vi samlat in, vilket kan vara väldigt tidskrävande. Vi valde att inte ha allt för många frågor men tillräckligt för att kunna få svar på det vi undersöker, i stället blev frågorna större i omfattningen. Vi förberedde oss med följdfrågor som vi kunde ställa om vi kände att det behövdes eller om vi upplevde att något behövde förtydligas, detta beroende på hur mycket intervjupersonerna själva berättade.

5.2 Urval

Vi har intervjuat sju förskollärare, verksamma i fyra olika kommuner i Skåne. När vi valde ut personer att intervjua såg vi det som en fördel att få en spridning på svaren genom att intervjua förskollärare från olika kommuner. Förskollärarna har valen föll på har varit utbildade mellan 3 och 33 år. Vi valde att intervjua enbart förskollärare då de har en bredare utbildning än vad barnskötare har, men också för att vår studie grundar sig i ett läroplansmål och därför menar vi att det är relevant att intervjua förskollärare. Då det är förskollärare som ansvarar för att undervisningen sker i förskolan.

Tre av förskollärarna arbetar i invandratäta områden, att hitta förskollärare som arbetar i dessa områden var önskemål vi hade, dels för att det är det kulturella arbetet vi vill undersöka men också för att kunna jämföra invandratäta områdena med områden där majoriteten av barnen har svenskt ursprung. Vi hade våra misstankar om att det kulturella arbetet skulle kunna skilja sig åt beroende på hur stor andel utländska jämfört med svenska barn det finns i barngruppen. Förskollärarna vi har intervjuat arbetar med barn i varierade åldrar, med andra ord barn i ålder mellan 1-5 år. Barnens åldrar i relation till ämnet är något vi valt att inte fördjupa oss i då det hade blivit ytterligare en aspekt att ta hänsyn till. Det är något som vi inte ser som avgörande för våra studie, även om det kunde varit intressant att studera för att upptäcka eventuella likheter och skillnader.

5.3 Pilotstudie

För att säkerställa att frågorna till intervjuerna var tydliga och enkla att förstå för att kunna besvara dem började vi med att göra en mindre pilotstudie. Båda personerna vi intervjuade för pilotstudien är förskollärare, som vi känner sedan tidigare. Denscombe (2016) beskriver fördelarna med en pilotstudie, som att kunna testa sin datainsamling för att upptäcka eventuella brister och rätta till dessa innan den riktiga insamlingen börjar. Vi ansåg även att det var nyttigt att prova på att hålla i en intervju för att kunna förbereda oss och därmed få ut så mycket som möjligt av intervjuerna. En annan anledning till att vi genomförde pilotstudien var för att få en uppskattning av hur lång tid vi behövde avsätta för varje intervju. I den ena pilotstudien gjordes en muntlig intervju, för att få en bild av tiden och hur frågorna uppfattades. Den andra gjordes skriftligt för ett andra utlåtande om frågornas formulering och innehåll.

Efter att ha genomfört pilotstudien valde vi att lägga till en kortare förklaring på vad vi menar med kultur. Att vi har valt att fokusera på det etniska och inte övriga aspekter inom kultur, eftersom det påpekades av en av förskollärarna vi intervjuade. I övrigt valde vi att

behålla våra frågor då vi uppfattade att de var tydligt formulerade även om de upplevdes som kluriga av de som deltog i pilotstudien. Däremot formulerade vi flertalet följdfrågor för att vara förberedda och vi pratade även oss samman och reflekterade över våra frågor, hur vi själva hade svarat, för att kunna samtala om det vid intervjuerna.

5.4 Genomförande

Vår studie grundar sig i intervjuer, som vi genomförde med sju verksamma förskollärare. Vår vision var att endast intervjua personer som vi inte hade en tidigare relation till för att kunna vara objektiva i vår analys. För att hitta våra intervjupersoner tog vi i första hand kontakt med personer vi känner som arbetar på förskolor och bad dem fråga sina kollegor om det var någon som var intresserad av att ställa upp på en intervju för vår studie. Vi skickade även ut en förfrågan om deltagande på sociala medier för att kunna bredda våra vyer i sökandet. Fem av förskollärarna fick vi kontakt med genom bekanta och övriga två genom sociala medier.

När vi hade fått kontakt med förskollärarna vi skulle intervjua bestämde vi tid och plats för genomförandet. I samband med det skickade vi ut vårt missivbrev (se bilaga 1) och en samtyckesblankett för dokumentation (se bilaga 2). I missivbrevet finns information som rör studien och kring de etiska ställningstaganden vi gjort. Vi valde även att skicka ut intervjufrågorna (se bilaga 3) ett par dagar innan intervjuerna genomfördes. Att få tillgång till frågorna innan kan ses både med för- och nackdel. Fördelen vi såg var att förskollärarna kunde fundera och reflektera kring frågorna innan, vilket vi fick höra av de personerna vi genomförde pilotstudien med kunde vara bra eftersom frågorna var kluriga. Nackdelen med det kan vara att deltagarna hinner samla på sig information som de tänker att vi söker och inte det som egentligen är verkligheten. Detta var dock inget vi upplevde, vår uppfattning är att förskollärarna var ärliga i sina svar. Det upplevde vi då de exempelvis svarade att de inte arbetar mycket med andra länders kulturer, vilket vi tolkar som ett ärligt svar. Denscombe (2016) skriver att vissa frågor kan kännas svåra eller besvärande och att intervjupersonen då svarar som de tror att intervjuaren vill höra. Vår tanke var att det kunde vara en trygghet att få ta del av frågorna innan för att veta vad som skulle diskuteras och därmed kunna vara förberedd, som även kan vara en fördel då svaren blir mer genomtänkta och samtalet flyter på bättre.

Vi genomförde enskilda intervjuer och dessa varade mellan 30-45 minuter. Det tillkom även ett kort samtal innan om studien syfte, om det är okej att vi spelar in intervjun och vi ställde några frågor om antal barn och pedagoger med svenskt jämfört med utländskt ursprung och hur länge de varit utbildade förskollärare. Vi var noggranna med att påtala att vi inte

bedömer det som sägs på något sätt utan vi vill enbart höra deras uppfattning kring ämnet för att kunna sätta oss in i det bättre.

En förhoppning vi hade var att intervjuerna skulle ske på de förskolorna där förskollärarna arbetar, eller åtminstone med möjlighet att träffa personerna. Detta eftersom vi kände att ett fysiskt möte underlättar kommunikationen mellan parterna. På grund av rådande situation med Covid-19 fick vi vara flexibla med våra intervjuformer och erbjöd intervjuer via videolänk om det önskades eller behövdes av olika anledningar, exempelvis sjukdom. Intervjuerna genomfördes på två förskolor, två digitalt via Zoom samt tre på andra platser efter önskemål från förskollärarna.

Validitet innebär att man verkligen undersökt det man tänkt undersöka . Ett annat ord för validitet är giltighet (Eliasson, 2018). Det är vanligt inom kvalitativa studier som denna. I denna undersökning försökte vi utgå från forskningsfrågorna när vi skrev intervjufrågorna till intervjuerna. Det gjorde vi för att frågorna skulle vara kopplade till det vi vill undersöka. Därför kan vi konstatera att vi undersökt det vi hade som ambition att undersöka. I analysen av resultatet valde vi att presentera empirin utifrån våra forskningsfrågor. När vi gjorde det insåg vi att alla intervjufrågorna inte kunde knytas till forskningsfrågorna och därmed inte utgjorde någon större vikt i resultatet. Med det i åtanke valde vi att inte presentera svaren vi fick i samband med dessa frågor i vårt resultat, utan att istället fokusera på det som är relevant för studien.

5.5 Insamling och förvaring av empiri

Under intervjuerna gjordes ljudupptagningar med hjälp av diktafon. Materialet har hela tiden förvarats på ett säkert sätt så att ingen utomstående har tillgång till det, detta utifrån de etiska principerna vi tagit hänsyn till. Denscombe (2016) menar att den som blir intervjuad kan känna sig hämmad av att bli inspelad men att det oftast är en känsla som släpper en stund in i intervjun. En nackdel med att enbart göra ljudupptagningar kan vara att kroppsspråket inte dokumenteras utan enbart det talade språket finns (Denscombe, 2016). Det gjorde att vi behövde vara uppmärksamma för att inte missa viktiga detaljer som kan vara avgörande för resultatet.

5.6 Bearbetning och analys av empiri

Efter att vi hade genomfört våra intervjuer transkriberade vi materialet och analyserade det. Vi valde att transkribera den första intervjun tillsammans för att hitta gemensamma punkter att gå efter när vi sedan transkriberade övriga sex intervjuer. Lunneblad (2006) beskriver att

transkribering är mycket mer än att översätta tal till text. Det går inte att få med till exempel den intervjuades tonfall och emotionella uttryck på samma sätt som i det direkta samtalet. Det gäller därför att vara noga med att markera ut längre pauser som kan innebära att intervjupersonen funderar eller tvekar över sitt svar (Lunneblad, 2006). Vi märkte ut längre pauser med tre punkter inom parentes (...) och kortare pauser med två punkter .., i resultatet har vi märkt ut de delar vi plockat bort (exempelvis eh, alltså och liksom) med [...] för att det ska bli lättare att följa med i texten, dock har vi varit noga med att se till att innehållet och innebörden är densamma. Enskilda intervjuer har en fördel vid transkriberingen, som att det endast är en deltagare förutom intervjuaren som pratar, därmed bara en person att lägga fokus på (Denscombe, 2016). I samband med bearbetningen av materialet så färgmarkerade vi de delar av litteraturen och resultatet som vi använt oss av, för att rent praktiskt veta vilka delar vi redan bearbetat och inte upprepa samma saker i diskussionen.

Utifrån empirin vi fick in har vi analyserat och kategoriserat svaren för att sedan koppla till relevant litteratur. Denscombe (2016) menar att forskaren bör leta efter återkommande teman i materialet och kategorisera dessa. I kategoriseringen av vårt material valde vi att utgå ifrån forskningsfrågorna för att sedan kunna diskutera dessa utifrån litteraturen. I analysen har vi utgått från det interkulturella förhållningssättet.

När det kommer till förklaringsmodell har vi utgått från en induktiv ansats. Det innebär att vi har utgått från ett antal enskilda fall i vårt resultat som vi hävdar är generellt giltiga. Detta på grund av att alla förskollärare vi intervjuat säger liknande saker och då drar vi slutsatsen att det är giltigt. Dock tar vi givetvis med oss att vår studie är liten och kanske därför inte kan svara för hur det ser ut överallt. Vår erfarenhet säger att det generellt upplevs som en osäkerhet och svårighet att arbeta med kultur ute på förskolorna men givetvis är det ingenting vi kan påstå utan hade behövt genomföra en större undersökning för det. Svagheten med en induktiv ansats är något Alvesson och Sköldberg (2008) diskuterar. De beskriver det som att genom att utgå ifrån en mängd olika fall går det att dra en generell slutsats men att bakomliggande faktorer kanske inte tas med. Ett exempel som vi kan koppla till vår studie är att bara för att våra sju intervjuade förskollärare upplever en svårighet i kulturellt arbete innebär det inte att alla förskollärare i Sverige upplever det som svårt men det kan ses som en generell slutsats utifrån det vi fått fram.

5.7 Etiska ställningstagande

Vi har följt Vetenskapsrådets (2002) riktlinjer vad gäller etiska övervägande eftersom vi genomfört intervjuer med människor och då är dessa regler viktiga att ha i beaktande. Bland annat anonymiserade vi deltagarna genom att använda benämningarna F1, F2 och så vidare (förskollärare 1, förskollärare 2...). Det gjorde vi för att det inte skulle vara möjligt att spåra och identifiera personerna eller förskolorna de arbetar på. Vi har haft vår etiska grund i följande punkter:

5.7.1 Informationskravet

Vi har informerat deltagarna om deras rättigheter och vad vi förväntar oss av dem. Vi informerade även om att det är frivilligt att delta samt att de får lov att avsluta sitt deltagande om/när de vill (Vetenskapsrådet, 2002). Deltagarna fick information kring vad studien handlar om i samband med vår förfrågan om att delta i intervjuerna samt ett missivbrev om intervjuens upplägg och våra förväntningar. I missivbrevet kunde intervjupersonerna läsa om de etiska ställningstagandena som rör dem.

5.7.2 Samtyckeskravet

I undersökningen informerades deltagarna om att de själva har rätt att bestämma över sin medverkan och att vi behövde deras samtycke för det. Vi bad om ett skriftligt medgivande i samband med intervjuerna för att kunna spela in intervjuerna och använda materialet. Som tidigare nämnt har deltagarna rätt att avbryta sin medverkan när som helst, om de önskar. Det behöver nödvändigtvis inte innebära att det redan insamlade materialet måste förstöras, det beror helt på hur informationen till deltagarna formulerades och sedan används (Vetenskapsrådet, 2002).

5.7.3 Konfidentialitetskravet

Alla uppgifter vi fått in som rör deltagarna har förvarats så att endast vi haft tillgång till dessa. Det är också av vikt att de intervjuade inte känner sig kränkta eller upplever sitt deltagande som obehagligt (Vetenskapsrådet, 2002).

5.7.4 Nyttjandekravet

Den empiri vi fick in i våra intervjuer kommer endast att användas för detta ändamål. Det är viktigt att deltagarna inte skadas vare sig fysiskt eller psykiskt av sin medverkan, därför är de

etiska ställningstagandena viktiga att vara noga med (Vetenskapsrådet, 2002). Efter avslutad studie kommer allt insamlat material att förstöras (Löfdahl Hultman, 2014).

5.8 Metoddiskussion

Efter vår första intervju bestämde vi oss för att transkribera materialet tillsammans, det gjorde vi för att i kommande transkriberingar göra likadant båda två. Vi uppmärksammade att vi som intervjuare pratade en del, berättade om tidigare erfarenheter och saker vi läst inför vår studie. Detta var något vi diskuterade och kom fram till att vi behöver banta ner för att (1) intervjun blev väldigt lång och (2) det blev mycket material som vi inte skulle ha någon användning för i slutänden. Vår tanke under den första intervjun var att vi skulle vara delaktiga i samtalet, för att vi ville få en avslappnad stämning och att det skulle kännas mer som en konversation än en känsla av ett förhör. Vi bekräftade det förskolläraren berättade i intervjun genom att vi berättade liknande historier eller med något vi läst. Utifrån vår lärdom valde vi i andra intervjun att undvika att själva ta mycket plats men upplevde då istället att det inte blev något flytande samtal utan mer att den intervjuade svarade på frågan och saknade respons från oss, för att sedan gå vidare till nästa fråga och besvara den. Vår upplevelse efteråt var att vi kände oss otrevliga som inte gav respons. Vi valde därför att i tredje intervjun prova ytterligare en strategi, att berätta att vi skulle hålla låg profil under intervjun men att vi gärna pratar efteråt om våra egna tankar kring ämnet. Detta upplevde vi som uppskattat av förskolläraren vi intervjuade och valde därför att behålla denna metod genom resterande fyra intervjuer då det kändes som den mest optimala metoden. Det varierade metodvalet är inte något vi sett påverka resultatet något avsevärt, vilket förvisso kan bero på personerna men det är inget vi kan uttala oss om eftersom vi inte undersökt det vidare.

Två av våra intervjuer genomfördes digitalt via Zoom på grund av sjukdomar. Vi upplevde en viss skillnad i de intervjuerna vi genomförde digitalt jämfört med de där vi fysiskt träffade förskollärarna. Största skillnaderna var att de digitala blev kortare men också att det var svårt att få samtalet flytande för det lätt blev att vi avbröt varandra då det är svårare att tolka kroppsspråk via en skärm än om man sitter bredvid personen.

6 Redovisning av resultat

Utifrån vad som framkommit under intervjuerna med förskollärarna kommer vi här ta upp det som vi ser som relevant och intressant för vår studie.

Vi har valt att benämna förskollärarna som F1, F2, F3, F4, F5, F6 och F7 (förskollärare 1, förskollärare 2...) för att säkerställa att det inte går att identifiera några personer. Innan vi inledde intervjuerna ställde vi frågan om hur andelen barn och pedagoger med svensk bakgrund respektive utländsk bakgrund på avdelningarna ser ut. Tre av förskollärarna (F1, F2 och F6) berättar att de har övervägande majoritet av utländska barn. Vi fick också veta att F3 och F5 knappt har några barn eller pedagoger med utländskt ursprung. De två resterande (F4 och F7) avdelningarna är relativt jämlika i ursprungen på barnen och pedagogerna, möjligtvis att det svenska ursprunget är dominerande.

6.1 Att resonera kring läroplansmålet som rör kulturellt arbete

Resonemangen förskollärarna har kring definitionen och hur de arbetade med läroplansmålet "förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald [...]" (Skolverket, 2018 s. 15) både skiljer sig åt och har sina likheter. F1's resonemang kring läroplansmålet är att det innebär att komma från olika länder och kulturer och därmed finns det saker som är liknande barnen emellan men även att det finns olikheter. Hen berättade att det känns mer naturligt att prata om likheter och skillnader om barngruppen är varierad, jämfört med om alla ser likadana ut och kommer från samma ställe. En annan aspekt som F1 tog upp var rörande kulturella identiteter, som är en del av läroplansmålet. Där sa hen följande, "jag tror att det är lätt att glömma bort att prata om det med barnen. För man är rädd att, jag tror att vi kanske är lite rädda för att prata om det för att det blir lätt rasistiskt" (Intervju F1, 2020). F1 tryckte även på att alla lika värde oavsett (kulturell) bakgrund och utseende. När vi pratade med F6 resonerade hen på ett liknande sätt som F1 och en del av samtalet lød:

F6: Ja alltså jag tänker att det är viktigt att vi tar till vara på barnens olika kulturer och framförallt i det här området där det är de enda kulturerna vi möter i princip.

Madelene: Ja precis.

F6: Ehm.. vi jobbar mycket med just det här, att alla lika värde, att oavsett vilken kultur man har så är vi faktiskt lika mycket värda ändå, jag tänker att det är så med allt, det är vi som lägger grunden, som samhället ser ut idag så är den biten jätteviktig.

F3 är insatt i materialet *Bygga broar*, hen var därför noga med att understryka att förskolan, enligt läroplanen för förskolan, inte får ha inslag av religion. Hen pratade också om att det finns en problematik i detta, "där (Bygga broar) har vi då lärt oss att religion, traditioner, normer och värderingar, det går liksom hand i hand. Väldigt mycket styrs av religion" (Intervju

F3, 2020). Hen förklarar vidare att på grund av det försvåras det kulturella arbetet i förskolan just för att den ska vara religionsfri. Dock sa hen också ”om barnen är intresserade av att prata om något speciellt som råkar vara religiöst så diskuterar vi det” (Intervju F3, 2020). Lik F3 pratade även F7 om en problematik med läroplansmålet, dock ur en annan synvinkel, hen förklarade lite om sina tankar kring just läroplanen och sa:

F7: Eeh.. så jag tror att man behöver, för att man ska kunna leva upp till det här målet så tror jag man behöver bena ner det i små delar. För att för mig är en del mål i läroplanen, mål som ska låta väldigt fina men som är väldigt svåra att förstå. Och för mig är detta ett sånt mål.

[...]

F7: Jaa. Det är ju ett väldigt intressant mål som.. och det ligger ju väldigt mycket, om man ska tänka så ligger det ju mycket i tiden med det här att vi ska ha integration, vi ska ha mångfald och vi ska inkludera alla!

[...]

F7: Men... Det är ju jättesvårt för att alltså, det är ju väldigt öppet för mycket tolkning beroende på vad jag som pedagog lägger för värdering i det kontra vad min kollega lägger för värdering i det.

[...]

F7: Eeh så att det är ett spännande mål men det är nog ganska svårt mål att försöka sträva efter och leva upp till tror jag.

Att pedagogerna på förskolan behöver prata mer med varandra om normer, kulturkrockar, likheter och skillnader inom kultur och utbildning, är F2's syn på läroplansmålet om kulturellt arbete i förskolan. Detta för att ha en gemensam syn och skaffa sig mer kunskaper, innan det ens är möjligt att börja arbeta aktivt med läroplansmålet. När vi intervjuade F5 berättade hen att hens tolkning av läroplansmålet är att det är viktigt att pedagogerna i förskolan är lyhörda för kulturella skillnader men även kan erbjuda en mångfald av språk, miljöer, traditioner och kultur.

6.2 Att definiera begrepp

För att kunna diskutera hur förskollärare arbetar med kultur, mångkultur och att stärka barnens kulturella identitet i förskolan anser vi att det först och främst är viktigt att ta reda på hur förskollärarna definierar begreppen.

6.2.1 Kultur

En fråga som vi ställde, som även är en av forskningsfrågorna i studien, är hur förskollärarna definierar kultur. Här kan vi se en röd tråd i svaren vi fick. F6 beskrev det som något speciellt, från ett visst ursprung, men även språk, högtider, litteratur, teater och musik är kultur för hen. F2 svarade att ”kultur de.. det definierar jag som att man har kännedom om och förståelse för olika.. kulturer.” (Intervju F2, 2020). F2 förklarade vidare att det personer är vana vid är deras kultur. F1’s tolkning av begreppet är att kultur går hand i hand med människors kulturella identitet och därmed människors sätt att bete sig och att vara i förhållande till andra. Här kan vi se en likhet med definitionen som F5 redogjorde för, hen svarade att det är en del av det samhälle man tillhör och den gemenskap man känner. När vi frågade F3 hur hen tolkar begreppet kultur fick vi svaret att hen tänker på normer och traditioner samt religion. F4’s berättade att hen tycker att mångkultur är en del av begreppet kultur och att ”kultur är *en* kultur och mångkultur är *flera* kulturer” (Intervju F4, 2020). När vi frågade F7 hur hen tolkade begreppet förklarade hen utifrån flera olika dimensioner:

Alltså mat är en kultur och litteratur är en kultur.. det är mycket kultur för mig, liksom vad man är van vid och sen kanske även samtalskultur. Alltså språk, vilken ton lägger man i samtal när man pratar med varandra.

Intervju F7, 2020.

6.2.2 Mångkultur

När det kom till att definiera begreppet *mångkultur* fick vi höra bland annat detta från F1:

Om mångkultur tänker jag väl att det är när.. flera ja.. många kulturer möter varandra. Och jag tänker att det inte behöver.. jag tänker att mångkultur är att, inte samma som att, som att man tar till vara på alla kulturer. Mer att man särskiljer dom, att det är många kulturer.

Intervju F1, 2020.

F3 berättade att hen tycker att mångkultur är när många människor med olika normer, värderingar och religioner befinner sig på samma ställe. En liknande tolkning har F2 som uttryckte att mångkultur är människors olika värderingar, levnadsförhållande och att vi lever på olika sätt. Förklaringen vi fick från F6 är att mångkultur är sammanhang där många olika kulturer och ursprung representeras. F4’s tolkning av begreppet hänger mycket ihop med kultur, hen beskrev det som att en människa kan ingå i flera olika kulturer och därmed bli mångkulturell, så har man bara *en* kultur man identifierar sig med (till exempel svensk) så är man inte mångkulturell. F5 framförde att ”i dom bästa av världar är det väl när alla dom här kulturerna kan smälta samman och både liksom leva sida vid sida men ändå på nåt sätt nära

varandra” (Intervju F5, 2020). Så definierar F5 begreppet mångkultur och påtalar att mycket handlar om respekt gentemot varandra.

6.2.3 Kulturell identitet

Det sista begreppet förskollärarna fick att definiera är *kulturell identitet*. Majoriteten hade svårt att sätta ord på sin definition av begreppet, dock går det att se i resultatet att alla förskollärarna är inne på samma spår. F4 berättade att hen inte tycker att barn i förskoleåldern riktigt har en egen identitet, utan att en del av hemmet, en del av förskolan och en del av det man möter i samhället utgör den kulturella identiteten i så pass låg ålder. Att den kulturella identiteten kan vara bland annat språk, värderingar, traditioner och högtider anser F5. Hen påtalade också att hen anser att det handlar om vanor, hur man gör saker och ting, förhållningssätt man har. När vi frågade F6 hur hen resonerar kring begreppet *kulturell identitet* fick vi svaret: ”jag tänker liksom att den kultur som man känner att man identifierar sig med, är där man känner sig hemma” (Intervju F6, 2020). Hen presenterade det som att det är där man känner att man har sina rötter som man finner sin kulturella identitet. F1 resonemang löd såhär:

Om man tänker på min kulturella identitet, så är det de som jag gör utan att tänka. Alltså, ja, som vi sa här utanför, normalt tar vi i hand. För det är en del av min kultur. Medan för en annan kan det vara nästan kränkande om jag ska ta i hand. För mig är det jättesjälvklart och då blir det så himla viktigt att veta vad olika kulturer bär med sig, för att jag inte ska kränka någon annan genom att göra det som för mig är självklart.

Intervju F1, 2020.

F3 berättade för oss att hen har funderat mycket över begreppet *kulturell identitet* senaste tiden och speciellt sen hen fått till sig intervjufrågorna. Svaret vi fick på frågan är att ”för min del så är kultur, det är normer och traditioner som är viktiga för en folkgrupp”. Precis som F5 tycker F7 att det är ett svårt begrepp att definiera men berättade också att det är ett spännande begrepp att fundera kring. Hen förklarade att hen anser att kulturell identitet hänger ihop med kultur. F7 förklarade, likt F1, att det är vad man har med sig hemifrån som definierar begreppet kulturell identitet, även religionen man bär med sig är en del av definitionen för hen.

6.3 Stärka barns kulturella identitet

När vi frågade hur förskollärarna anser sig arbeta med att stärka barnens kulturella identitet fick vi en del liknande svar. F1 som arbetar i ett mångkulturellt område menar att pedagogerna på hens förskolan inte är så bra på att ta till vara på den kulturella identiteten barnen bär med sig hemifrån. Hen anser att de är bättre på att lyfta den svenska kulturen och utifrån den stärka

barnens kulturella identitet, detta eftersom vi befinner oss i Sverige och därmed borde lägga fokus på den svenska kulturen. Hen poängterade att det nog handlar en del om okunskap om andra kulturer som också gör det är svårt att hjälpa barnen vidare i deras kulturella identitet. F2 var inne på ett liknande spår som F1, hen berättade att en del av deras vårdnadshavare har önskemål om att deras barn ska prata svenska på förskolan eftersom de lever och bor i Sverige och tillhör den svenska kulturen. F2 talade också om att genom att samtala om och arbeta med olika språk samt när de använder sig av rim, ramsor och sånger arbetar de med att stärka barnens kulturella identitet.

F6 arbetar, precis som F1, i ett mångkulturellt område och tycker att de behöver bli bättre på att arbeta med att stärka barnens kulturella identitet. Hen pratade om att pedagogerna på hennes förskola arbetar mycket med det svenska språket då majoriteten av barnen inte har det med sig hemifrån. De fokuserar en del på böcker, musik och högtider för att utveckla barnens kulturella identitet, dock framgick det inte om hen mena böcker och musik på svenska eller barnens hemspråk. När vi gjorde vår intervju med F3, fick vi som tidigare nämnt, berättat för oss om materialet *Bygga broar* som hen beskriver med orden ”det är i stora drag att vi ska förstå varandras olikheter och utgå från barnens bästa” (Intervju F3, 2020). F3 förklarade att de på hans förskola försöker arbeta med materialet för att få tips och ny kunskap för att kunna stärka barnens kulturella identitet.

När vi fråga F7 om hen tycker att de arbetar med att stärka barnens kulturella identitet fick vi ett snabbt svar: ”nej det anser jag inte!” (Intervju F7, 2020). F7 förklarade att detta mycket beror på kommunikationssvårigheter mellan pedagogerna och vårdnadshavarna. Då det ofta leder till problem med att ta reda på saker om barnen och deras hemkulturer anser F7 att det är svårt att hjälpa barnen vidare i sin kulturella identitet. F5 beskriver arbetet med att stärka barnens kulturella identitet genom att de arbetar med traditioner och seder. F5, precis som F7, tog upp samverkan mellan hemmet och förskolan för att kunna utveckla barnens kulturella identitet. Detta då hen inte bedömer sig ha mycket kunskaper om andra kulturer och då är vårdnadshavarna ett bra hjälpmedel för att förmedla information till pedagogerna. F4's synsätt på hur de arbetar med att stärka barnens kulturella identitet är genom att de pratar en del om olika kulturer, hur man dansar och rör sig i olika länder bland annat.

6.4 Arbeta kulturellt

I den delen som rör hur förskollärarna anser sig arbeta med kultur och mångkultur har vi fått varierande svar men de stämmer även överens med varandra. F7 svarade att de försöker gå till

biblioteket och låna böcker och genom det visa på en mångfald av böcker. F7 berättade även att de (innan Covid-19) går på teater med jämna mellanrum. F5 svarade också att de fokuserade mycket på böcker. Tidigare under intervjun, när vi pratade om hur de arbetar med att stärka barnens kulturella identitet, nämnde hen att de arbetar en del med traditioner och högtider. Precis som F7 och F5, pratade F6 om att de på hens förskola arbetar med böcker, går till bibliotek och på teater i sitt kulturella arbete. I intervjun framkom det även att många av pedagogerna på F6's förskola pratar andra språk än svenska vilket bidrar till att pedagogerna kan läsa för barnen på olika språk. Något annat som F6 pratade om inom det kulturella arbetet, är att de har köpt in dockor med olika hudfärger, för att alla barn skulle få möjlighet att identifiera sig med materialet som finns på förskolan.

För F3 är det självklart att de arbetar med kultur, hen beskriver det som att ”bara att diskussionen finns, alltså på förskolan, så arbetar man ju med det” (Intervju F3, 2020). F3 pratade även om vikten av att inkludera vårdnadshavarna, till exempel genom att fråga vilka förväntningar de har. Hen menade att de på så sätt kan försöka förebygga olika kulturkrockar som riskerar att uppkomma. F1 berättade att de arbetar med kultur på olika sätt. Genom traditioner, där de väljer att fokusera övervägande på svenska traditioner, då majoriteten av barnen har utländskt ursprung och pedagogerna därför anser att det är viktigt att barnen får lära sig om de svenska traditionerna. F1 pratade även om en annan del av det kulturella arbetet. Hen sa: “det är kopplat mycket till rutinsituationer som mat, man *sitter* ner när man äter” (Intervju F1, 2020). Vidare förklarade hen att även regler och rutiner, som för alla inte nödvändigtvis behöver vara självklara, ingår i det kulturella arbetet.

F2, likt F5 och F1, pratade om traditioner som en del av det kulturella arbetet, mestadels de svenska traditionerna. Skulle det vara någon vårdnadshavare som känner sig manad att berätta om sina traditioner på förskolan så är pedagogerna öppna för det. Böcker togs också upp av F2, som även många av de andra förskollärarna nämnt. Förskolan F2 arbetar på har tillgång till *Polyglutt*, där barnen själva kan lyssna på sagor och sånger på olika språk. Detta ser F2 som en resurs då alla språk som förekommer bland barnen inte finns bland pedagogerna men finns tillgängliga på *Polyglutt*. F4 förklarade att deras kulturella arbete i de vardagliga situationerna är när de räknar på olika språk, både de språken som förekommer i barngruppen men också på andra språk, ”så får dom peka på ett språk så säger vi ”1, 2, 3” på det språket innan vi börjar sången till exempel, asså så här små inslag hela tiden” (Intervju F4, 2020).

Något som är gemensamt för alla avdelningarna är att de alla arbetar med traditioner på olika sätt, majoriteten väljer att fokusera på de svenska traditionerna. Förskollärarna har olika

förklaringar till detta, några av förskollärarna menar för att det är dessa de själva (förskollärarna) har kunskap om och erfarenhet av. Medan andra menar att vi bor och lever i Sverige och då är det de svenska traditionerna som ska läras ut.

6.5 Har förskollärarna tillräckliga kunskaper om kultur och mångkultur?

Alla förskollärarna som deltagit i studien upplever att de saknar tillräckliga kunskaper om kultur och mångkultur för att kunna arbeta med det i förskolan, vilket de uttryckt olika starkt. Det varierar dock i *vad* de upplever att de saknar kunskaper kring. Fyra av förskollärarna (F1, F2, F3 och F5) berättade att de saknar kunskaper om normer och värderingar. Flera av dessa förskollärare nämnde olika kulturkrockar, exempelvis att vi tänker olika och har olika vanor.

Men att det faktiskt kan va att andra människor gör som dom gör, kan bero på att det är lika självklart att göra som dom gör, som det är för mig att inte göra det på grund av kultur.

Intervju F1, 2020.

Två av förskollärarna, F2 och F3, gav exempel på hur personer i olika kulturer tänker väldigt olika kring hur barnen ska kläs på, exempelvis i vissa kulturer kläs barnen på med 4-5 lager kläder trots att det är sommarvärme. I båda dessa intervjuer tog förskollärarna upp den kulturen vi har i Sverige, att vi är ute i alla väder. Vilket kan vara främmande för andra kulturer, menade både F2 och F3. En av förskollärarna (F1) anser sig sakna kunskap om andra kulturer i sig och värderingarna bakom, vilket hen uttrycker som “jag har ju inte.. kunskapen om varför de gör som de gör liksom” (Intervju F1, 2020). Samtidigt som hen berättar att hen tycker det är viktigt att skaffa sig kunskapen man saknar.

En av förskollärarna, F6, som arbetar på en förskola med många barn från många olika kulturer, upplever att hen saknar kunskap om kulturerna i sig. Ett stort problem på denna förskola, där F6 uttrycker stor kunskapsbrist, är att bemöta all rasism som finns bland barnen trots deras unga ålder. Hen berättade att deras förskolerektor har letat efter resurser i närmre sex månader som kan hjälpa till att ta sig an problemen pedagogerna på förskolan upplever, dock utan resultat än så länge. F4 uttryckte att den största kunskapsbristen är att inte kunna barnens alla språk. Hen berättade att “själva kulturen och identiteten och ta del av den det kan man ju googla upp ganska bra” (Intervju F4, 2020). Hen menade på att just språket är desto svårare för hen saknar medel att kunna prata med barnen på deras språk.

F7 berättade att det kulturella arbetet inte är något som togs upp under förskolläraryrkesutbildningen och att hen därför upplever sig sakna mycket kunskap inom området.

F3 och F6 uttryckte att det krävs fortbildning inom ämnet. Under intervjun med F3 berättar hen som tidigare nämnt om projektet *Bygga broar* som hens förskola deltar i. I detta projekt har pedagogerna i hens arbetslag lärt sig mycket om andra kulturer, att främja integration och förebygga hedersrelaterat våld och förtryck. Hen berättade även att de använder sig av kollegialt lärande och tar hjälp av pedagogerna på en annan förskola i byn där de har fler varierade kulturer representerade bland barnen och därmed har de mer erfarenheter av kulturellt arbete.

6.6 Svårigheter i det kulturella arbetet

På frågan om förskollärarna upplever några svårigheter i arbetet med kultur och mångkultur svara samtliga sju förskollärare *ja*. Tre av förskollärarna, F4, F6 och F7, berättar att de tycker att språket är den största svårigheten. F4 beskriver svårigheten med att kommunicera och stärka barnens kulturella identitet när det kommer till språket om man själv inte kan språken. F6 och F7 upplever att språkets största hinder är i kommunikationen med vårdnadshavare som inte kan svenska. F6 berättar att de får gestikulera och visa för föräldrarna med kroppsspråk när de ska berätta något och föräldrarna inte förstår det svenska språket.

Tre av de andra förskollärarna, F1, F2 och F5, upplever att den största svårigheten är att de inte kan så mycket om andra kulturer, dess normer och värderingar, “det är väl det att man ska ge sig in på, det man inte kan” (Intervju F1, 2020). F5 berättade att de inte jobbar så mycket med kultur men om de skulle jobba mer med det skulle svårigheten vara att hen känner att hen inte kan så mycket om andra kulturer. F2 var inne på värderingarna inom kulturer och att det blir en svårighet att hantera detta i förskolan där människor och olika kulturer möts. När vi diskuterade svårigheter i det kulturella arbetet med F3 sa hen att det är ett otydligt mål i läroplanen. Konversationen löd såhär:

Madelene: Upplever du några svårigheter i arbetet med kultur, mångkultur och kulturell identitet?

F3: Ja det är också det här att dom är inte så tydliga som övriga uppdrag.. Det krävs otrolig kunskap från pedagogerna.

Madelene: Mm

F3: Och läsa på om detta. Och kan jag sätta ett mål för kulturell identitet? Kan jag sätta ett mål där att jag ska ge det här barnet möjlighet att få identitet till sin kultur. Det är jättesvårt.

6.7 Olika kulturer förskolorna arbetar med

I intervjuerna fick förskollärarna svara på om de arbetar med *alla* kulturerna som finns i barngruppen eller *vissa* utvalda samt om de även arbetar med kulturer som *inte* är representerade i barngrupperna. F1, F2, F5 och F6 berättade att de arbetar övervägande med den svenska kulturen. F1 berättar att de ibland även arbetar med några kulturer som är representerade i barngruppen utöver den svenska men inga utomstående. Även F6 låter oss veta att de även arbetar med de kulturer som finns i barngruppen, utöver den svenska. Hen berättade att “dom fastar ju, sen därefter är det nån stor fest och det brukar vi uppmärksamma för det.. 80% här som firar det hemma så det genomsyrar det här också” (Intervju F6, 2020).

F2 och F5 nämner båda att de ibland ta upp någon annan kultur än den svenska i sina verksamheter. Till exempel om någon vårdnadshavare berättar något, det kan vara en tradition eller lek från deras kulturer. F5 säger också att de diskuterar andra kulturer ibland om barnen ställer frågor, som i matsituationer, där hen gav följande exempel:

F5: Men det är klart att det handlar ju också om hur man pratar om det för vi har ju ofta många barn som inte äter fläskkött ju.

[...]

F5: Och.. det handlar ju mycket om hur man pratar om det, för ofta tror, tänker dom själva att dom inte tål det.

Madelene: Mhm?!

F5: Dom säger ofta ”tål jag det?” om dom inte vet vilken mat dom ska äta. ”Ja men alltså du tål ju det, du är ju inte allergisk men du, ni äter ju inte fläskkött. Du äter inte fläskkött för det gör ju inte ni i er familj” Eller det beror ju på hur den diskussionen går vidare det kan det ju, typ såna vardags diskussioner sånt kan man ju...

Förskollärarna F5 och F6 berättar att arbetar med andra kulturer än de som finns i barngruppen, om barnen själva tar upp det, till exempel om de läser en bok eller ser en film där det dyker upp något intressant. F4 är den enda förskolläraren som berättar att de arbetar aktivt med att ta in andra kulturer än de som är representerade i barngruppen. Hen berättar att de hade ett projekt förra året där de lagade mat från olika världsdelar och pratade om olika klimat bland annat. Dock ansåg hen att det är svårt att hinna prata om alla länder så de valde ut något land från varje världsdel som de arbetade med under projektet. F7 nämnde att de enbart arbetar med vissa kulturer som finns i barngruppen, då hen anser att det är svårt att veta vilken kultur barnen tillhör på grund av att vårdnadshavarna inte alltid pratar svenska, pedagogerna har därför inte all information om barnens bakgrund. Däremot ser F3 på det som att de arbetar med alla barnens

bakgrunder, hen sa “vi arbetar med att barnen ska utveckla sin identitet. Att de har rätt till sin integritet, alltså både den kroppsliga och den personliga. Det är det som är viktigt.” (Intervju F3, 2020). Hen berättade också att de inte jobbar med någon specifik kultur, utan att de istället arbetar med barnens integritet, att alla är lika mycket värda och på så sätt utvecklar barnens kulturella identitet.

7 Analys utifrån det interkulturella förhållningssättet

I vårt resultat har det framkommit att alla sju förskoleavdelningarna är mer eller mindre mångkulturella, på olika sätt. När en förskola är mångkulturell innebär det att barnen har sina ursprung i olika kulturer förklarar Benckert, Håland och Wallin (2008). Vi har kommit fram till att variationen på hur mångkulturella förskolorna är, är stor. Två av avdelningarna har endast ett fåtal barn med utländsk bakgrund medan tre av avdelningarna har övervägande majoritet på barn med utländsk bakgrund. Övriga två förskoleavdelningar har en jämn fördelning av barn med svensk respektive utländsk bakgrund. Lunneblad (2018) förklarar att mångkultur är hur något *är*. Det beskriver ett tillstånd av olika värderingar som kan finnas (Lorentz & Bergstedt, 2016). Interkulturellt däremot är när något *sker* (Lunneblad, 2018). I utbildningssammanhang så är det när en handling sker, en förändring och en interaktion (Lorentz & Bergstedt, 2016).

I vår studie uppmärksammar vi att förskollärarna pratar om att de arbetar med kultur på olika sätt, vissa mer och vissa mindre. En av förskollärarna anser att bara genom att prata om kultur i olika sammanhang och situationer arbetas det med. Vi tolkar det som att alla förskollärarna har svårt att veta hur de konkret ska arbeta med olika kulturer, detta då alla uttryckte att de saknar kunskaper på olika vis. Vi ställer oss då frågande till om det går att se det som ett interkulturellt förhållningssätt eller enbart är ett mångkulturellt arbete förskoleavdelningarna arbetar med. Å andra sidan berättade alla att de arbetar med kultur, vilket utifrån Lunneblad (2018), som säger att interkulturellt är när något *sker*, kan vi tolka det som ett interkulturellt förhållningssätt. Detta är något vi funderat vidare på, för majoriteten av förskollärarna nämnde även att de enbart fokuserar på svenska kulturer och då anser vi att arbetet inte är *mångkulturellt* utan enbart *kulturellt*. För att kunna arbeta utifrån det interkulturella förhållningssättet är ett sätt att skapa sig en förståelse att saker kan vara annorlunda i andra kulturer och genom det sätta sig in i andras perspektiv (Lunneblad, 2013). Vi tänker att det kan vara svårt för barn att sätta sig in i andras perspektiv om de enbart ges möjlighet att få kunskap om och upplevelser av en kultur, den svenska i detta fall. Samtidigt pratade flera av förskollärarna om att kultur för dem innebär värderingar och normer som är

viktiga i olika kulturer, vilket vi hävdar går emot att de enbart arbetar med svenska högtider och traditioner. De pratade också om att ha förståelse för och kännedom om olika kulturer och hur människor beter sig samt förhåller sig till varandra. Vår tolkning är att flera av förskollärarna anser att de arbetar kulturellt genom att de arbetar med det som är grundläggande, exempelvis hur människor beter sig i olika kulturer. På så sätt ges barnen möjlighet att ta del av olika kulturer och hur olika människor kan vara och uppträda beroende på sin kulturella bakgrund. Det interkulturella perspektivet handlar om att förstå kulturella skillnader och likheter och erfarenheter som är kopplade till ens kultur för att kontrastera dessa till andra människor och deras kulturella erfarenheter (Lahdenperä, 2008).

I vår undersökning berättar majoriteten av förskollärarna att de endast arbetar med den svenska kulturen. Vi tolkar det som att förskollärarna då *väljer* att endast lära ut sin egen kultur och inte allas olika kulturer. Vidare argumenterar Lahdenperä (2008) för att om många olika kulturer möts men aldrig kommunicerar och utbyter erfarenheter då är platsen mångkulturell och inte interkulturell.

På en av förskoleavdelningarna, som är en av de mest mångkulturella av de vi studerat, då majoriteten av barnen i barngruppen har varierade ursprung. Där förekommer det väldigt mycket rasism mellan barnen berättar förskolläraren i intervjun. Vi har funderat på om det kan kopplas samman med ett interkulturellt förhållningssätt. Elmeroth (2008) beskriver i sin studie att förskolor generellt bör arbeta med ett interkulturellt förhållningssätt för ögonen, genom att alla barns erfarenheter och kompetenser ses som betydelsefulla. Författaren syftar på att om förskolor arbetar utifrån ett sådant förhållningssätt minskar klyftan mellan *vi* och *dom*. Begreppen *vi* och *dom* kan uppkomma i olika kulturella sammanhang, där den ena gruppen är *vi* och den andra är *dom*. Exempelvis kan den ena gruppen vara personer med svenskt ursprung och den andra personer med utländskt ursprung, förklarar Elmeroth (2008). Även Lunneblad (2018) skriver om detta då hen påpekar att inom kultur brukar svenskar och invandrare komma på tal som två skilda kategorier. I vår studie förekom dock rasismen mellan olika utländska folkgrupper, inte mellan de med svenskt ursprung och de med något utländskt ursprung som i Lunneblads (2018) studie. Våra tankar kring det är att eftersom det förekommer så många olika nationaliteter i barngruppen uppstår det fler kulturkrockar än om det enbart hade varit färre mängd varierade nationaliteter. Förskolläraren berättade för oss att de arbetar aktivt för att bli av med rasismen men saknar resurser för att lyckas. Utifrån ett interkulturellt förhållningssätt är det viktigt att alla barns erfarenheter och kompetenser ses som värdefulla och viktiga (Elmeroth, 2008). Utifrån ett interkulturellt lärande, som innebär en lärandeprocess där

människor behöver skaffa sig kunskaper och verktyg för att kunna leva med och hantera kulturella skillnader för att klara sig i ett mångkulturellt samhälle (Nationalencyklopedin, 2020b). Elmeroth (2008) diskuterar att det underlättar avsevärt med flerspråkig personal i förskolan när det arbetades utefter ett interkulturellt förhållningssätt. Barnen kan då få hjälp och stöd med sitt talade språk. Detta kan vi koppla till vår studie där en av förskollärarna redogör för att det på hens arbetsplats finns pedagoger som pratar andra språk än svenska, vilket bidrar till att de bland annat kan läsa för barnen på deras olika språk och inte bara på svenska som det oftast blir annars.

I två av intervjuerna dök samarbetet med hemmet och förskolan upp i samtalen, på frågan om hur de arbetar med att stärka barnens kulturella identitet. I det interkulturella synsättet ses olikheter i familjer som en tillgång och inte ett dilemma. Alla familjer ska kunna komma till tals hävdar Wångersjö (2017). I en av intervjuerna kan vi se ett tydligt tecken på interkulturellt förhållningssätt, genom att förskolläraren anser sig ha för lite kunskap om andra kulturer och tar då vårdnadshavarna till hjälp. Farrell och Pramling Samuelsson (2018) betonar att det är viktigt att pedagogerna tar till vara på familjers olika erfarenheter och att de tar sig tiden att lyssna på och lära av familjerna.

Sammanfattningsvis kan vi utläsa i vårt resultat att avdelningarna till viss del arbetar interkulturellt eftersom de bland annat läser böcker på olika språk och har material som barnen kan identifiera sig med. Pedagogerna belyser hur människor kan vara och agera i förhållande till varandra. Flera av förskollärarna nämner även att de tar tillvara på tillfällena som dyker upp, till exempel om barnen ställer frågor om andra kulturer. I grund och botten handlar det interkulturella förhållningssättet om kontakten och interaktionen mellan personer med olika kulturella bakgrunder (Lahdenperä, 1999). Dock visar en stor del av resultatet i vår studie att förskollärarna saknar kunskap om andra kulturer. De flesta avdelningarna arbetar, som tidigare nämnt, övervägande med den svenska kulturen och tar inte in andra kulturer i särskilt stor utsträckning och därmed inte kan benämnas som avsevärt interkulturella i sitt förhållningssätt. I vår studie vill vi ta reda på hur förskollärarna anser sig arbeta med att utveckla barnens kulturella identitet. Barns kulturella identitet är ett stort begrepp och behöver nödvändigtvis inte innefatta andra kulturer än den svenska. Om vi hade haft ett annat syfte med vår undersökning, alltså ett annat fokus i våra intervjufrågor hade vi kanske fått fram andra delar som bevisar och synliggör hur dessa avdelningar arbetar utifrån ett interkulturellt förhållningssätt.

8 Diskussion

Utifrån tidigare bearbetad litteratur kommer vi i detta avsnitt diskutera det som framkommit i intervjuerna. Utgångspunkten i diskussionen är våra forskningsfrågor, som bygger på vårt syfte, som är att ta reda på hur förskollärare anser sig arbeta kulturellt. En del handlar även om svårigheterna kring det kulturella arbetet, då det visa sig vara en stor del av resultatet. Forskningsfrågorna lyder:

- Hur definierar förskollärare begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet?
- På vilket sätt anser förskollärare att de arbetar med att stärka barns kulturella identitet i förskolan?
- Hur anser förskollärare att de arbetar med kultur och mångkultur i sina verksamheter?

8.1 Begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet

Här tar vi del av förskollärarnas tolkningar av begreppen kultur, mångkultur och kulturell identitet, begreppen kopplas till litteratur och ställs emot varandra för att se likheter och skillnader.

8.1.1 Kultur

Förskollärarna har sina egna tolkningar på vad begreppet kultur innebär. Bland annat så svarade F1 att det går hand i hand med människors kulturella identitet och sätt att bete sig och vara gentemot andra. F5 hade en liknande definition av begreppet då hen svarade att det är en del av det samhälle man tillhör och den gemenskap man känner. F3 pratade om att kultur innefattar normer, traditioner och religioner. Fagerli, Lillemyr och Søbstad (2001) beskriver begreppet likt de intervjuade förskollärarna. Författarna förklarar det som att alla är en del av sin egen kultur och att människor tar med sig värderingar, normer och regler de fått lära sig under livets gång. I Nationalencyklopedin (2020c) står det att kultur innebär ”en viss populations tankar, handlingar och omgivande handlingar”. Vi tolkar att F2’s resonemang kring kultur kan likställas med Nationalencyklopedin (2020c), hen svarade att kultur är det som man har kännedom om och att man även har en förståelse för olika kulturer.

8.1.2 Mångkultur

Nationalencyklopedins (2020f) beskrivning av begreppet mångkultur är att det “innefattar många olika kulturer”. Förskollärarna i denna studie har en tolkning som påminner om denna

förklaring. De pratade bland annat om att det är många kulturer som möter varandra. En annan liknande förklaring var ett sammanhang där många olika kulturer och ursprung representerades. Även att det handlar om människor med olika normer, värderingar och religioner som befinner sig på samma ställe. F2's tolkning av begreppet är att mångkultur är människors olika värderingar, levnadsförhållande och att vi lever på olika sätt.

Mångkulturella förskolor kopplas ofta samman som att där är en stor del av barnen invandrare (Lunneblad, 2018). En av förskollärarna, F4, beskrev det genom att redogöra för att en människa kan ingå i flera olika kulturer och därmed blir mångkulturell, har man bara *en* kultur man identifierar sig med (till exempel svensk) är man inte mångkulturell. F5 sa att ”i dom bästa av världar är det väl när alla dom här kulturerna kan smälta samman och både liksom leva sida vid sida men ändå på nåt sätt nära varandra” (Intervju F5, 2020). Lunneblad (2006) resonerar kring olika sätt att se på mångkultur, som geografiska skillnader, kön, klass och generationer. Hen förklarar att fokus oftast hamnar på de etniska skillnaderna och likheterna. I vår studie berättade vi för förskollärarna före intervjuerna startade att fokuset för vår studie ligger på de etniska aspekterna inom kultur för att avgränsa vad vi söker efter.

Lunneblad (2006) diskuterar i en av sina studier vilka barn som ses som utländska. De barn som har en svenskfödd och en utländsk vårdnadshavare kategoriseras inte som typiska “invandrarbarn” enligt förskollärarna i hans studie. Vår definition av vilka barn som är utländska är de barn som är födda utomlands eller har utlandsfödda vårdnadshavare, oavsett om de har sitt ursprung i Danmark eller i Syrien. Utifrån Lunneblads (2006) ord tolkar vi det som att för att kunna kategoriseras som invandrarbarn behöver pedagogerna kunna se det utländska utseendemässigt och även veta att båda vårdnadshavarna är födda utomlands. Detta går att jämföra med när vi ställde en fråga innan intervjuerna om hur många svenska barn respektive barn med utländskt ursprung det finns i barngrupperna där förskollärarna arbetar. De förskollärare i vår studie som har en barngrupp med få utländska barn eller med ett jämlikt ursprung fick tänka efter och räkna på hur många utländska barn de har i sin barngrupp. Medan förskollärarna med majoritet med utländskt ursprung och därmed endast ett fåtal svenska barn svarade snabbt på frågan om hur många barn de hade med respektive ursprung, som att det var mer självklart för dem. Vi kan också se kopplingar till den delen i resultatet som visar att en förskollärare, F7, tycker att det kan vara svårt att veta vilken kultur barnen tillhör på grund av att vårdnadshavarna inte kan det svenska språket och därmed inte kan berätta om sitt ursprung för pedagogerna på förskolorna. I Lunneblads (2006) studie framkommer det att de barn vars ena förälder är född utomlands och den andra i Sverige inte kategoriseras som typiska

“invandrarbarn”. I vår studie var vi tvungna att begränsa oss och hade därför inte möjligheten att gå djupare in på vilka barn förskollärarna kategoriserade som utländska när vi efterfrågade antal barn i barngruppen. Det tycker vi dock hade varit intressant att studera vidare för att se eventuella likheter och skillnader med litteratur.

8.1.3 Kulturell identitet

Majoriteten av förskollärarna hade svårt att sätta ord på vad kulturell identitet innebär. Vi själva hade också svårt att hitta en bra förklaring av begreppet inför skrivandet av denna studie. Det förskollärarna berättade var bland annat att kulturell identitet är det man har med sig hemifrån. F3 sa att det handlar om normer och traditioner som är viktiga för en viss folkgrupp. En annan förskollärare nämnde att det hänger ihop med begreppet kultur. F4 diskuterade kulturell identitet och anser att barn i förskoleåldern inte har en egen identitet, utan deras identitet blir en del av hemmet, en del av förskolan och en del av vad de möter i övriga samhället. Detta går att koppla till Nationalencyklopedins (2020d) beskrivning av begreppet som innebär att begreppet handlar om personens egen identifikation i relation till den kultur personen tillhör. Ett förskolebarn kan ju, som F4 är inne på, tillhöra och möta många kulturer. Språket kan vara ett sätt att identifiera sig menar Ladberg (2003). F5 förklarade begreppet som att det kan vara bland annat språk, värderingar, traditioner och högtider. F5 var också inne på den definition som andra förskollärare har för begreppet *kultur*, att det handlar om vanor, hur man gör saker och ting och vilket förhållningssätt man har. Vid definitionerna av kultur och kulturell identitet var flera av förskollärarna inne på att det hör ihop och till viss del sammanstrålas det i förklaringarna vi fick.

8.2 Stärka barns kulturella identitet

En av forskningsfrågorna i denna studie handlar om hur de förskollärarna som deltog i studien arbetar med att stärka barnens kulturella identitet i förskolan. Något Bahne (2018) tar upp är samverkan mellan hemmet och förskolan. Likt Lunneblads (2006) studie vill pedagogerna ha en dialog med vårdnadshavarna för att kunna få en insyn i barnens liv men även få reda på vilka krav och förväntningar vårdnadshavarna har på förskolan. Bahne (2018) beskriver att pedagogerna som deltog i dennes studie ville få en större insyn i barnens kultur och traditioner för att kunna stötta dem i deras kulturella identitet, till exempel genom att vårdnadshavarna fick komma till förskolan för att berätta om sina kulturer. En av förskollärarna vi intervjuade, F5, tog upp samarbetet med hemmet, också här i anknytning till den kulturella identiteten. Hen

ansåg sig inte ha så mycket kunskaper om andra kulturer och sa därför att hemmet är en bra hjälp som kan förmedla information som pedagogerna på förskolan kan ha nytta av i sin verksamhet. När vi intervjuade F7 problematiserade hen samarbetet mellan hemmet och förskola på ett sätt där kommunikationen kommer in. Hen förklarade att om pedagoger och vårdnadshavare inte har ett gemensamt språk är det svårt att få användbar information som rör barnen och deras bakgrunder och därmed blir det svårt att hjälpa barnen vidare i deras identitetssökande.

Utifrån tidigare forskning tolkar vi det som att pedagoger strävar efter att fokusera på det som förenar barnen i arbetet med kultur. Lunneblad (2013) hävdar att pedagogerna undviker att prata om kulturella skillnader såvida det inte ses som en tillgång. I samtalet med F1 framkom det att hen anser att det upplevs enklare att tala om skillnader och likheter om barngruppen är varierad då det blir tydligare än om allt ser likadant ut för alla. Med varierad syftade hen på att barnen kommer från olika länder och ser olika ut.

F6, som arbetar på en förskola med många barn från flera olika kulturer, berättade om svårigheten att bemöta all den rasism som förekommer på hens förskola. Elmeroth (2008) diskuterar *vi* och *dom* samt begreppet *andrafiering* som handlar om skillnaden mellan olika etniska grupper. F6 pratade även om vikten av att alla barn ska kunna identifiera sig med materialet som finns på förskolan, detta för att den kulturella identiteten ska utvecklas och ses som viktig. Något pedagogerna på F6's förskola har gjort är att köpa in dockor som har olika hudfärger, allt från blonda och blåögda till de med asiatiskt utseende, svart hår och mörk hudfärg. Ellneby (2008) skriver att det är viktigt att lära barn att mångfald kan vara något positivt. F6 nämnde även att de samtalar mycket kring att vara olika och lika på förskolan och att det är okej oavsett, att det går att leka med varandra ändå, trots att man ser olika ut och kommer från olika länder och har olika ursprung. Likt Bahnes (2018) studie, där pedagogerna försökte förmedla till barnen att det går att vara vänner även om man tycker och tänker olika om saker och ting.

I tidigare forskning diskuterades vilken kulturell identitet barn själva identifierar sig med. Barn kan känna tillhörighet till landet det numera bor i och behöver nödvändigtvis inte känna tillhörighet till hemlandet (Harf, Skandrani, Sibeoni, Pontvert, Revah Levy & Moro, 2015). I våra intervjuer var det ingen som nämnde något likt det. Däremot sa F6 ”jag tänker liksom att den kultur som man känner att man identifierar sig med, där man känner sig hemma” (Intervju F6, 2020), när vi pratade om kulturell identitet. Hen förklarade vidare att man kan ha bott i ett land i 30 år men behöver för det inte identifiera sig med det landet och dess kultur.

Utifrån det F6 berättade kan vi se en koppling till begreppet assimilation, som innebär att personer överger sin egen kultur och anammar den kultur som landet man bor i har och därmed försvinner kulturskillnaderna (Nationalencyklopedin, 2020a). I intervjun med F1 uppkom en annan typ av problematisering, i förhållande till att identifiera sig som person. Hen menade på att det är lätt att glömma bort att prata med barnen om deras kulturella identitet på grund av, som hen beskrev det, ”det blir lätt rasistiskt” (Intervju F1, 2020). Här tänker vi att man som pedagog pratar om det på ett öppet och ärligt sätt med barnen. Pedagoger bör påtala att oavsett bakgrund, utseende eller andra skillnader så är alla lika mycket värda.

Som Holm och Londen (2010) beskriver det ska (för)skolan bidra till att stödja barn i deras kulturella identitet och bär ansvaret för att föra traditioner vidare till nästa generation. I samtalet med F1 resonerade hen kring hur viktig förskolan är och tryckte på att den är, om än viktigare i så pass utsatta områden som hen arbetar i där mångkulturen är ett faktum. Något vi funderat över både innan vi genomförde vår studie och ännu mer efter, är hur pedagogerna i förskolan ska kunna stötta barnen i deras (kulturella) identitet när kunskaperna uppenbarligen inte finns. Detta är något även Lauritsen (2013) tar upp, att om kunskaperna saknas hos pedagogerna, hur ska de då kunna stötta barnen i deras kulturella identitet. Det är en problematik som är svårlöst tänker vi.

8.3 Att arbeta med kultur och mångkultur

Holm och Londen (2010) ställer sig frågande till om det är möjligt att beakta alla kulturer eller om pedagoger enbart tar upp vissa utvalda kulturer i sina verksamheter. Vi ställde ett par frågor i våra intervjuer (se bilaga 3) som handlade om vilka kulturer förskollärarna arbetade med. Fyra av förskollärarna, F1, F2, F5 och F6 arbetar övervägande med den svenska kulturen, men de nämnde alla fyra att de ibland arbetar med andra kulturer som finns representerade i barngruppen, utöver den svenska. F5 och F6 delgav oss att om de pratar om andra kulturer som finns i barngruppen är det när barnen själva tar upp det, exempelvis om det dyker upp i en bok eller film de tittar på som skapar nyfikenhet. Om någon vårdnadshavare berättar något från sin kultur kan det också tas upp nämner F2 och F5. För att svara på Holm och Londens (2010) frågeställning utifrån det vi fått fram är det endast F4 som berättar att de arbetar aktivt med att ta in andra kulturer än de som finns representerade i barngruppen. Övriga avdelningar arbetar övervägande med den svenska kulturen och ibland med inslag av andra kulturer som finns representerade i barngruppen. F3 pratade en del om sitt arbete med *Bygga broar* och även om läroplanen för förskolan, där hen påtalar att det står att förskolan ska vara religionsfri. Hen

redogör även för att om barnen är intresserade av något speciellt som råkar vara inom religion diskuteras det ändå men att det inte är något som initierats av pedagogerna.

I vårt resultat ser vi en röd tråd genom alla intervjuer när det kommer till att arbeta med kultur och att stärka barns kulturella identitet. Alla förskollärare påtalade att de arbetar med högtider och traditioner i sina verksamheter. En del pratade, som tidigare nämnt, om att de fokuserar på svenska traditioner och högtider, delvis för att vi lever och bor i Sverige men även för att det är vårdnadshavarnas önskemål, menade F2. Många av förskollärarna berättade också att de väljer att arbeta med svenska traditioner för att det är dessa de själva har erfarenhet av och känner till. När pedagoger arbetar med traditioner bidrar det till att skapa kultur och utveckla barns kulturella identitet (Lunneblad, 2006). Något annat Lunneblad (2013) tar upp är förväntningarna på vårdnadshavarna som finns av att delta i högtider och traditioner på förskolan, till exempel Lucia och sommaravslutningar. Där förväntar sig oftast pedagoger att vårdnadshavarna dyker upp och vill vara med sitt barn för att fira. Här vill vi poängtera att om vårdnadshavarna nyligen kommit till Sverige och därmed inte känner till dessa traditioner som finns i förskolan, är det extra viktigt att pedagogerna berättar och förklarar varför dessa förväntningar finns. Dock var det inget som vi upplevde togs upp i våra intervjuer trots att det pratades mycket om traditioner, både hemma och de som firas i förskolan. En av förskollärarna tog upp det lite kort och berättade att det kan vara svårt att få de nyanlända familjerna att förstå varför det förväntas att de ska delta, speciellt när kommunikationen brister.

I tidigare studier vi granskat inför vår studie upptäckte vi att ett återkommande sätt att arbeta kulturellt var genom högtider och traditioner. Både genom att uppmärksamma det barnen firar hemma men också genom att fira olika högtider på förskolan. I Lunneblads (2006) studie kan vi läsa att pedagogerna gärna tar hjälp av vårdnadshavarna för att få veta vilka högtider som firas i hemmen, för att kunna uppmärksamma dessa på förskolan. Utifrån det vi fått ta del av i vår undersökning skiljer sig vårt resultat jämfört med det Lunneblad (2006) beskriver. Förskollärarna vi intervjuade har inget större samarbete med vårdnadshavarna, som de berättade om för oss. F2 nämnde att om någon vårdnadshavare känner sig manad till att berätta om sina traditioner och högtider välkomnas det, men i vilken utsträckning det sker fick vi inte veta något om.

När vi frågade förskollärarna hur de anser sig arbeta med kultur och mångkultur var svaren delvis olika men mycket var också lika förskolorna emellan. Störst fokus fick böcker/litteratur, högtider och traditioner, men även teater och sånger kom på tal ett par gånger. Lunneblad (2006) diskuterade en hel del i sin studie att pedagogerna ansåg att de tog till vara

på de olika kulturerna genom att sjunga sånger och ramsor från olika länder. Ett sätt vi kopplar detta till vår studie är när F2 berättar om appen *Polyglutt*, där barnen själva kan lyssna på sagor och sånger på deras olika språk. Som Fagerli, Lillemyr och Søbstad (2001) beskriver så finns det kultur *av*, *för* och *med* barn. Ska vi då dela in det förskollärarna berättade har vi först och främst kultur *av* barn. Här kan vi se att sångerna som sjungs passar in, då författarna anser att kultur *av* barn är det som barn upplever tillsammans med vuxna. Kultur *för* barn däremot är det vuxna förmedlar till barnen, där har vi böckerna som pedagogerna på förskolorna läser för barnen. Till sist har vi kultur *med* barn, det som barn och vuxna gör tillsammans. Fagerli, Lillemyr och Søbstad (2001) räknar upp exempelvis spela spel och att skapa tillsammans. Däremot tänker vi att även teater kan ingå här, detta eftersom det är något pedagoger och barn gör tillsammans.

Bahne (2018) beskriver hur pedagoger i hens studie arbetade aktivt med barns olika språk och avsatte mycket tid på det. Detta gjorde de genom att till exempel lära barnen att hälsa på varandra på olika språk. I vår studie framkom det att flera av förskollärarna upplever språket som en svårighet i situationer där de ska stärka barnens kulturella identitet genom språket när de själva inte behärskar språken. F4 berättade om deras kulturella arbete i de vardagliga situationerna där de räknar på olika språk, både de språken som förekommer i barngruppen men också andra språk. Hen berättade följande ”så får dom (barnen) peka på ett språk så säger vi ”1, 2, 3” på det språket innan vi börjar sången till exempel, asså så här små inslag hela tiden” (Intervju F4, 2020).

8.4 Svårigheter och bristen på kunskap hos förskollärare

Lunneblad (2006) beskriver att förskollärare upplever en svårighet i att ringa in vad ett mångkulturellt arbete innebär. Det går att läsa att hen upplever förskollärarna som osäkra när de planerar den pedagogiska verksamheten kopplat till kulturarbetet. En av våra intervjufrågor är om förskollärarna upplever att det finns några svårigheter i att arbeta med kultur och mångkultur i sin verksamhet. I vårt resultat fick vi fram att F1, F2 och F5 upplevde att det största problemet är att de saknar kunskaper om andra kulturer och dess normer och värderingar. Medan F4, F6 och F7 berättade att den största svårigheten de upplever är språket, att inte kunna kommunicera fullt ut med barn och/eller vårdnadshavare. Detta är något Lunneblad (2013) också tar upp i sin studie, om bristen kring att inte kunna kommunicera när det saknas ett gemensamt språk. Även Sjöberg Fredriksson och Lindgren Eneflo (2019) diskuterar svårigheter med språk. De belyser problemet att stötta barnen i deras modersmål när de inte behärskar

språken. Studien diskuterar också dilemmat i att kunna belysa alla språk som kan förekomma i en barngrupp eftersom de kan vara många till antalet (Sjöberg Fredriksson & Lindgren Eneflo, 2019). F3 diskuterade en annan aspekt av svårighet, hen sa "kan jag sätta ett mål för kulturell identitet?" och fortsatte med "kan jag sätta ett mål där att jag ska ge det här barnet möjlighet att få identitet till sin kultur? Det är jättesvårt" (Intervju F3, 2020). Lauritsen (2013) diskuterar svårigheter i det kulturella arbetet, dock utifrån forskning i Norge. Hen menar att kunskaper kring språk och kultur saknas hos pedagogerna i förskolan, även de nyexaminerade. Holm och Londen (2010) skriver om att även lärarna i Finland saknar kunskap om andra kulturer. Alla förskollärarna som deltog i vår studie uttalade att de saknar tillräckliga kunskaper om kultur och mångkultur för att kunna arbeta med det i förskolan på ett tillfredsställande sätt. De uttryckte dock det olika starkt och även *vad* de upplever sig saknar kunskap kring. F6 ansåg sig sakna kunskap om kulturerna i sig, vilket vi tolkar att flertalet av förskollärarna upplever då de pratade om olika kulturkrokar de upplevt som problematiska. F2 och F3 kom in på att prata om hur barnen kläs, som de menade handlade mycket om kultur, vissa barn är klädda i flertalet lager kläder, trots sommarvärme ute. Ellneby (2008) förklarar i sin studie hur man i olika kulturer ser på vädret och om huruvida man ska gå ut eller inte. I Sverige är ett typiskt resonemang "det finns inga dåliga väder, bara dåliga kläder", medan i andra kulturer stannar man inne om det är dåligt väder, som kan bli en stor kulturkrock, speciellt i förskolan där man är ute stora delar av dagen.

I studien gjord av Holm och Londen (2010) beskrivs en snabb ökning av invandringen i Finland. Här kan vi tolka en viss likhet med Sverige, då siffror från Statistiska Centralbyrån (2020) visar att 19,6% av den svenska befolkningen är utlandsfödda. Holm och Londen (2010) hävdar att eftersom majoriteten av pedagogerna är av finskt ursprung saknar de kunskaper och utbildning för att kunna undervisa alla barn oavsett kulturell bakgrund. F4 pratade om att en av de största kunskapsbristerna för hen är att inte kunna alla språk och menade på att det inte finns några medel för att kunna behärska det heller. Som till exempel F2 nämnde finns hjälpmedlet *Polyglutt*, där kan barnen lyssna på sagor på olika språk, däremot finns det ingen lösning för att kunna prata flera olika språk, som vi tolkar att F4 hade önskat. F4 beskrev det som att "själva kulturen och identiteten och att ta del av den det kan man ju googla upp ganska bra" (Intervju F4, 2020). F7, som varit utbildad förskollärare i 5 år, berättade att i förskolläraryrket var kultur aldrig något som diskuterades och lärdes ut till studenterna, därför känner hen en stor kunskapsbrist inom detta område.

8.5 Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att det saknas kunskaper om hur förskollärare ska arbeta med kultur och mångkultur i förskolan. Alla förskollärare som deltog i studien upplever att de saknar tillräckliga kunskaper inom området. Vår erfarenhet, som snart nyexaminerade förskollärare, är att kultur inte är något som lärs ut i förskolläraryrket vilket hade varit önskvärt. I tidigare studier, av bland annat Lunneblad (2006) och Lauritsen (2013) har det kommit fram till liknande resultat, att det saknas kunskaper och finns en osäkerhet kring vad det kulturella arbetet faktiskt innebär. Endast en av förskollärarna vi intervjuade berättade om en vidareutbildning inom området kultur som hen blivit erbjuden via sin arbetsplats. Men bevisligen behöver kunskapen och därmed fortbildningen öka ute på förskolorna. Det fanns olika uppfattningar om vad det kulturella arbetet skulle innehålla. Alla förskollärare berättade att de arbetar med högtider och traditioner, framförallt de svenska, med argument som att vi bor i Sverige och gör det utifrån vårdnadshavares önskemål. Även att de upplever att det är kring de svenska högtiderna de har egna kunskaper och erfarenheter. Bahne (2018) beskriver också att det var viktigt för deltagarna i hennes studie att ha en diskussion med hemmet om kulturen och deras önskemål på arbetet, allt för att kunna stödja barnet i dess kulturella identitet på bästa möjliga sätt. I tidigare studie av Lunneblad (2006) hamnade stor vikt vid att involvera vårdnadshavarna och bjuda in dem till förskolan för att berätta om sina traditioner. Utifrån vår studie kan vi konstatera att detta inte har lika stor prioritering ute på förskolorna, åtminstone inte de vi tagit fått fram. Antagligen för att fokus överlag ligger på de svenska traditionerna och den svenska kulturen. Likaså nämndes språket och att prata om olika kulturer som ett sätt att stärka barnens kulturella identitet.

Vi har funderat en del på hur man skulle kunna studera ämnet vidare, något vi då reflekterat kring är hur förskollärare ska kunna vidga sina kunskaper inom kulturellt arbete i förskolan. Vad för kunskaper är det som efterlyses och hur och vem ska bidra till dessa? Vi nämnde även tidigare att det hade varit intressant att ta reda på hur förskollärare väljer att se på barnen i verksamheterna, vilka som klassas som ”invandrare” och vilka som klassas som ”svenska”. Sen finns det självklart massor att lägga fokus på inom det kulturella just eftersom det är ett stort ämne, vilket gör att vi fick begränsa oss i vad vi ville undersöka.

9 Avslutande reflektion

Sammanfattningsvis är vår upplevelse efter vår genomförda studie att det kulturella arbetet i förskolan är stort och komplext. Förskollärare har svårt att sätta ord på vad det innebär och hur

man ska arbeta med det. Detta på grund av okunskap inom ämnet tolkar vi det som, med det menar vi att kunskapen saknas och efterfrågas av förskolans pedagoger. Något vi hade önskat under vår utbildning är mer kunskaper kring det kulturella arbetet, vad det innebär men även tips och idéer på hur man som förskollärare kan arbeta med det i verksamheten.

I samband med och i efterhand av flera av intervjuerna framkom det att intervjuerna varit givande och att det väckt mycket nya tankar kring ämnet hos förskollärarna som deltagit. Många av förskollärarna har uttryckt att intervjuerna varit intressanta men också att det var ett svårt ämne med kluriga frågor som de tar med sig. Flera nämnde också att de kommer att diskutera intervjufrågorna med sina kollegor. Detta tolkar vi som att vi valt ett betydelsefullt ämne men också att det är ett område som kräver diskussioner och samtal ute på förskolorna för att kunna arbetas med.

Våra förväntningar i relation till resultatet är att det till viss del såg ut som vi förväntat oss, vi hade en känsla av det är svårt att arbeta med andra kulturer än den man kan själv "kan" och har erfarenhet av. Det uttrycktes att det saknas kunskaper och att det upplevs att det finns svårigheter inom kulturellt arbetet av alla förskollärare i vår studie. Det som förvånar oss är att förskolorna arbetar så pass mycket med den svenska kulturen och inte lika mycket med andra kulturer. När det kommer till vad de arbetade med inom kultur påminner resultatet mycket om det vi läst i tidigare studier.

Det vi känner att vi har fått med oss efter vår genomförda studie är mycket tankar och funderingar på hur vi själva ska kunna arbeta med läroplansmålet i förskolans verksamhet när vi är färdigutbildade förskollärare. Vi, liksom de förskollärare som intervjuats, så upplever vi att vi saknar kunskaper kring ämnet men vårt studie har gett oss nya kunskaper och nya perspektiv på saker och ting som vi kommer ta med oss i framtiden.

Referenser

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2008). Tolkning och reflektion: vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod. 2., [uppdaterade] uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Bahne, R. (2018). How to support a child's cultural identity? Laurea University of Applied Sciences.
- Back, C. & Berterö, C. (2019). Interpretativ fenomenologisk analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) Handbok i kvalitativ analys. Upplaga 3. Stockholm: Liber. Ss. 165-178.
- Benckert, S., Håland, P. & Wallin, K. (2008). Flerspråkighet i förskolan: ett referens och metodmaterial. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Denscombe, M. (2016). Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna. 3., rev. och uppdaterade uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Eliasson, A. (2018). Kvantitativ metod från början. Fjärde upplagan Lund: Studentlitteratur.
- Elmeroth, E. (2008). Etnisk maktordning i skola och samhälle. Lund: Studentlitteratur.
- Ellneby, Y. (2008). Pedagoger mitt i mångfalden: att möta barn från andra kulturer i förskolan. Stockholm: Sveriges utbildningsradio.
- Farrell, A. & Pramling Samuelsson, I. (2018). Yngre barn i globala texter. I Farrell, A. & Pramling Samuelsson, I. (red.) Mångfald i tidiga åldrar: interkulturellt lärande. Lund: Studentlitteratur. Ss. 15-32.
- Fagerli, O., Lillemyr, O F. & Søbstad, F. (2001). Vad är förskolepedagogik?. Lund: Studentlitteratur.
- Fejes, A. & Thornberg, R. (2019). Kvalitativ forskning och kvalitativ analys. I Fejes, A. & Thornberg, R. (red.) Handbok i kvalitativ analys. Upplaga 3. Stockholm: Liber. Ss. 16-43.
- Harf, A., Skandrani, S., Sibeoni, J., Pontvert, C., Revah Levy, A., & Moro, M R. (2015). Cultural identity and internationally adopted children: qualitative approach to parental representations. PloS one, Vol 10, nr 3 DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0119635>

Holm, G. & Londen, M. (2010). The discourse on multicultural education in Finland: education for whom? *Intercultural Education*. Vol 21, nr 2. DOI:

<https://doi.org/10.1080/14675981003696222>

Ladberg, G. (2003). Barn med flera språk: tvåspråkighet och flerspråkighet i familj, förskola, skola och samhälle. 3. uppl. Stockholm: Liber.

Lahdenperä, P. (1999). Från monokulturell till interkulturell pedagogisk forskning. *Utbildning och demokrati: Tidskrift för Didaktik och Utbildningspolitik*, Vol 8, nr 3. Ss. 43-63.

Lahdenperä, P. (2008). *Interkulturellt ledarskap: förändring i mångfald*. Lund: Studentlitteratur.

Lahdenperä, P. (2010). Mångfald som interkulturell utmaning. I Lahdenperä, P. & Lorentz, H. (red.) *Möten i mångfaldens skola: Interkulturella arbetsformer och nya pedagogiska utmaningar*. Lund: Studentlitteratur. Ss. 15-40.

Lauritsen, K. (2013). Cultural Complexity and Border Markers in Norwegian Kindergartens. *Children & Society*. Vol 27, nr 6. Ss. 350-360. DOI: <https://doi.org/10.1111/j.1099-0860.2011.00414.x>

Lunneblad, J. (2006). *Förskolan och mångfalden: en etnografisk studie på en förskola i ett multietniskt område*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet.

Lunneblad, J. (2013). *Tid till att bli svensk: en studie av mottagandet av nyanlända barn och familjer i den svenska förskolan*. *Tidskrift för Nordisk barnehageforskning*. Vol 6, nr 8. Ss. 1-14.

Lunneblad, J. (2018). *Den mångkulturella förskolan: motsägelser och möjligheter*. Tredje upplagan Lund: Studentlitteratur.

Lorentz, H. & Bergstedt, B. (2016). Interkulturella perspektiv. I Lorentz, H. & Bergstedt, B. (red). *Interkulturella perspektiv: pedagogik i mångkulturella lärandemiljöer*. 2., [rev.] uppl. Lund: Studentlitteratur. Ss. 13-52.

Löfdahl Hultman, A. (2014). God forskningssed - regelverk och etiska förhållningssätt. I Löfdahl Hultman, A., Hjalmarsson, M. & Franzén, K. (red.) Förskollärarens metod och vetenskapsteori. Stockholm: Liber. Ss. 32-44.

Nationalencyklopedin, assimilation. (2020a).

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/assimilation> (Hämtad 2020-11-08)

Nationalencyklopedin, interkulturellt lärande. (2020b).

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/interkulturellt-lärande> (Hämtad 2020-10-08).

Nationalencyklopedin, kultur. (2020c).

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/kultur> (Hämtad 2020-09-30).

Nationalencyklopedin, kulturell identitet. (2020d).

[https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet-\(i-antropologi\)](https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet-(i-antropologi)) (Hämtad 2020-09-03).

Nationalencyklopedin, mångkulturalism. (2020e).

<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/mångkulturalism> (Hämtad 2020-11-08).

Nationalencyklopedin, mångkulturell. (2020f).

<http://www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/mångkulturell> (Hämtad 2020-09-03).

Sjöberg Fredriksson, M. & Lindgren Eneflo, E. (2019). Man blir lite osäker på om man gör rätt - en studie om pedagogers arbete med flerspråkighet i förskolan. Tidsskrift for Nordisk barnehageforskning. Vol 18, nr 1. Ss. 1-15. <https://doi.org/10.7577/nbf.3080>

Statistiska Centralbyrån: befolkningsstatistik från Statistiska centralbyrån. (2020). Utrikes födda i Sverige. Örebro: Statistiska centralbyrån. (SCB). Tillgänglig på Internet:

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda/?fbclid=IwAR1p47jSVTtDIGS9PZS44auDF8zeIOCfjdvCnhllUHvAdoZU--5qUMOF16E>

Skolinspektionen (2017). Förskolans arbete med flerspråkiga barns språkutveckling.

Tillgänglig på Internet:

<https://www.skolinspektionen.se/globalassets/publikationssok/granskningsrapporter/kvalitetsg>

[ranskningar/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/rapport-forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling-uppdaterad-version.pdf](https://www.skolverket.se/rapporter-och-publiceringar/2017/forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling/rapport-forskolans-arbete-med-flersprakiga-barns-sprakutveckling-uppdaterad-version.pdf)

Läroplan för förskolan: Lpfö 18. (2018). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=4001>

UNICEF (2020). Barn på flykt i Sverige. Tillgänglig på Internet: <https://unicef.se/fakta/barn-pa-flykt-i-sverige?fbclid=IwAR0lmo5ot7kmMhrE2oNmLykBjJNrm56xPgcNPMROowRx3-BYEgfu1V54BUI>

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på Internet: http://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Wångersjö, M. (2017). Nyanlända i förskolan: barnets bästa mottagande. Första upplagan Stockholm: Gothia fortbildning.

Bilagor

Bilaga 1

Missivbrev 7/9-20

Förfrågan till förskollärare om deltagande i intervju till examensarbete

Hej!

Vi är två studenter från Högskolan Kristianstad som läser sista terminen på Förskolläraryrket. Just nu håller vi på med vårt examensarbete som handlar om kulturellt arbete i förskolan.

Syftet med vår studie är att vi vill ta reda på hur förskollärare uppfattar att de arbetar med kulturellt arbete, med utgångspunkt i läroplansmålet ”att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer”.

Det vi förväntar oss av dig som deltagare är att du ställer upp på *en* intervju som vi beräknar tar 45-60 minuter. Vår önskan är att träffa dig personligen, förslagsvis på din arbetsplats. Är det inte möjligt på grund av rådande situation med Covid-19 kan vi istället genomföra intervjun via videolänk eller på annan plats. Intervjun kommer att göras i slutet av vecka 38 eller under vecka 39, beroende på vad som passar dig och oss. Några dagar innan intervjun kommer du få tillgång till frågorna för att kunna förbereda dig!

Vi önskar att spela in intervjuerna (endast ljud) för att kunna använda materialet och vi kommer då utgå från Vetenskapsrådets etiska regler. Det innebär bland annat att det är helt okej att avsluta deltagandet när som helst om du önskar det. Alla personuppgifter kommer att behandlas konfidentiellt, vi kommer att använda oss av fiktiva namn i vårt arbete.

Efter genomförd studie och vi har fått vårt arbete godkänt kommer vi skicka det till dig så du får ta del av resultatet och vi kommer publicera studien på DiVA. När rapporten fått godkänt kommer allt insamlat material att förstöras.

Vid eventuella frågor eller funderingar är du välkommen att kontakta oss!

Linnea Olsson

Linnea.olsson0105@stud.hkr.se

070xxxxxxx

Madelene Tano

Madelene.tano0010@stud.hkr.se

070xxxxxxx

Handledare: Hilma Holm

Hilma.holm@hkr.se

Bilaga 2

Samtyckesblankett

Skriftligt samtycke till medverkan i intervju för examensarbetet som handlar om kulturellt arbete i förskolan.

___ Jag har tagit del av och godkänner informationen som rör studien.

___ Jag godkänner att intervjun spelas in (ljudupptagning).

(Sätt kryss för godkännande)

.....

Underskrift

.....

Namnförtydligande

.....

Datum & ort

Bilaga 3

Intervjufrågor

I frågorna nämns ordet kultur. Begreppet kultur kan ha flera olika betydelser. I examensarbetet som dessa intervjufrågor kommer vara en del av, så syftar vi på kultur i form av de etniska.

1. Hur resonerar du kring läroplansmålet:

“Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla sin kulturella identitet samt kunskap om och intresse för olika kulturer och förståelse för värdet av att leva i ett samhälle präglad av mångfald [...]”?

2. Hur definierar du “kulturell identitet”?

2a. Anser du att ni arbetar med att stärka barnen kulturella identitet på förskolan, hur i så fall? Kan du ge exempel? Om inte, varför?

3. Hur definierar du begreppen:

Kultur?

Mångkultur?

3a. Kan du ge exempel på hur du anser att ni arbetar med kultur och mångkultur? (Om ni gör det?)

4. Arbetar ni med alla de kulturer som finns i barngruppen eller vissa utvalda?

4a. Arbetar ni med även med kulturer som *inte* finns i barngruppen?

5. Känner du att du har tillräckligt med kunskap om kultur och mångkultur för att kunna arbeta med detta i förskolan?

5a. Upplever du några svårigheter i arbetet med kultur, mångkultur och kulturell identitet? Vilka, ge exempel?

5b. Känner du att ni borde arbeta kulturellt mer eller mindre än vad ni gör i barngruppen? Hur och varför?

6. Sätter ni ord på det ni gör, till exempel benämner “kultur, mångkultur, religion” och så vidare? Både er kolleger emellan och tillsammans med barnen.

7. Något du vill lägga till som vi inte pratat om?